

תמצית

מסכת נדרים

תמצית מסכת נדרים

סיכום של דברי הגמ', בצורה מסודרת וברורה,
מועיל לחזרה ולבהירות הסוגיות.

תמוז התשע"ה
מודיעין עילית

ניתן להשיג חוברות "תמצית" גם על מסכתות-
ברכות, מסכתות סדר מועד, יבמות כתובות נדרים ונדה.
וכן תמצית המקרא, ותמצית נ"ך (חלקי).
ותמצית ספרי מוסר (שערי תשובה, מסילת ישרים, נפש החיים, וחזו"א אמו"ב).
נקודות מכירה בירושלים, בני ברק, ומודיעין עילית. לפרטים 0527692282

מידי חודש יו"ל חוברות סיכום על הגמ' הנלמדת לפי סדר הדף היומי,
ועל משנה ברורה לפי סדר מבחני "דרשו", ניתן לקבל חוברות אלו
בדואר (תמורת דמי משלוח) או במייל
tamtzissas@gmail.com

בחסות "דפוס איכות" המרכז להדפסת חוברות
וקונטרסים. משלוחים לכל רחבי הארץ.

1599-529100

כל הזכויות שמורות

נכתב לפום ריהטא בסדר לימוד דף היומי

הערות ותיקונים יתקבלו בברכה

לפרטים- 0527692282

מכתב מת"ח אחד:

תמוז תשע"ה

חיזוק לידיעת גמרא בע"פ

יקירי...

הנה הגרי"ס, אור ישראל מסלנט, בספר אור ישראל, מאמר כ"ז, כתב מאמר נפלא אשר כל בן תורה, החפץ לעלות במעלות התורה והיראה, חייב ללמדו, כי ממנו נקח לעבוד את ד'.

בו מבואר, כי חובת כל איש מישראל, ללמוד תורה, ולדעת התורה. שני חיובים שונים, אשר כל חיוב הוא חיוב לעצמו, ושני החובות הללו מתחברים כאחד, לעשות רצון אבינו שבשמים.

והגרי"ס מבאר בהרחבה, כיצד יקיים האדם חובות אלו באופן הטוב ביותר, ואנו נעיין רק בשרש דבריו...

וזה לשונו שם -

הנה במצוות תלמוד תורה, יש בזה שני ענינים, א' לימוד התורה, ב' ידיעות התורה. מצות לימוד התורה, הוא מן הכתוב והגית בו יומם ולילה, וכמש"כ הרמב"ם, והטור, וש"ע, בריש ה' תלמוד תורה וז"ל, כל אדם מישראל חייב בת"ת כו', שנאמר והגית בו יומם ולילה, ע"ש.

והנה למצוה זו של לימוד התורה, כל מה שלומד מקיים המ"ע והגית בו יומם ולילה, הן מקרא, או משנה, גמ' הלכות ואגדות, שכולן נתנו למשה מסיני, וכמו שהאריך בזה בס' נפש החיים שער ד' פ"ו ע"ש, ואף שלא יוכל לפסוק דין מתוך מקרא, או משנה, וכש"כ מן אגדה, בכ"ז יוצא ידי מצות לימוד התורה.

עכ"ל הצריך לענייננו,

ומאריך שם מאד בדברים נפלאים, כיצד יקיים האדם שני חיובים אלו, הידיעה והלימוד, בדברים נפלאים.

והנה ראוי לכל בן תורה, העוסק בתורה בעיון הראוי, בשמיעת שיעורים, ובעמל ההבנה, לשים עיניו ולבו, גם על ידיעה רחבה בידיעת הש"ס כפשוטו. תחילה ידיעת המסכתות הנלמדות בישיבה, ואח"כ שאר המסכתות, וידיעה היינו ידיעה ברורה, כמעט כלשון הגמרא.

והנה ידיעה זו אינה נקנית בהבטה בעלמא, אלא בשינון פעמים רבות, כמבואר בגמרא, "תנא מיניה ארבעין זמנין..." או כמבואר בגמרא, "אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד".

ואם יאמר האומר, הרי אנו זקוקים לזמן רב להעמיק בסברה, להעמיק בהתבוננות בדברי ראשי הישיבה, בודאי אמת, נכון הדבר, כי יש לעמול עמל רב, בהתבוננות, ובדבוק חברים, ובבקשה מהראש ישיבה, והרמ"ם, לבאר את עומק הדברים, ולהעמיד הדברים על מכונם.

אבל יש צורך לקבוע זמן, לשינון הגמרא פעמים רבות, כי ידיעת הגמרא, המשא ומתן בגמרא, ושינון לשון הגמרא, הוא הכרח נוסף, חובה רבה עד מאד. ויש מקום בראש, לקיים שני חובות אלו, כמבואר בדברי הגרי"ס הנ"ל, כי חובת האדם לדעת הגמרא, ולהבין דיני התורה.

וזה לשונו שם,

אולם הגדר השני במצות ת"ת, הוא ידיעות התורה, והוא מה שאמרו חז"ל בקידושין (דף ל), ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד, שנאמר אמור לחכמה אחותי את, ואומר קשרם על לוח לבך כו', ואומר חציך שנונים כו', ופרש"י יהיו מחודדים בפ"ך, חזור עליהם ובדוק בעומקם, שאם ישאלך אם לא תצטרך לגמגם כו', אמור לחכמה אחותי את שתהא בקי בה כאחותך שאסורה לך ע"ש.

יסוד המצוה הזאת כולל שני פרטים, א' הידיעה לרכוש לו הבקיאות בכל חלקי התורה, שיהיה תלמודו שגור בפיו, ב' הוא היכולת, להתחכם בתורה לחדד השכל, לשננו ולהישירו, שיוכל לישא וליתן במלחמתה של תורה, ולעקור הרים בפלפולו. ושתי אלה כינו חז"ל, בשם סיני ועוקר הרים.

הנה ביאר לנו הגאון והצדיק הגרי"ס זצ"ל, כי ידיעת התורה, הוא הידיעה בכל חלקי התורה... וההבנה להבין גדרי הדברים.

א"כ מבואר יוצא מפי הגאון, כי שני אלו יהיו לנגד הלומד תמיד, לדעת ולהבין, והנה תחילת הידיעה הוא הגמרא, כי הוא שרש ויסוד תורה שבע"פ, כי הוא ביאור המשניות, שהם הם ראשית העיקר התורה שבע"פ.

ועל זה בא חובת ההבנה, לידע ולהבין, את ישרות חיובי התורה.

ודע יקירי,

כי ההרגל בשינון דברי הגמרא, יש בו תועלת לכמה נושאים. א. לידיעת הגמרא, כי ידיעת הגמרא נקנה בחזרה ושינון. ב. הרגיל בחזרה ושינון, מרבה במצות לימוד התורה.

ג. יש לדעת ברור, כי המרבה בשינון הגמרא, מרבה בהבנת התורה, כי הבנת התורה הוא הבנת דברי האחרונים, המבארים דברי הראשונים, המבארים דברי הפוסקים, המבארים דברי הגמרא, שהוא תורה שבע"פ, בו מבואר התורה שבכתב, מאמר הבורא בקיום המצוות.

ואם יאמר לך אדם, שהלומד הרבה גמרא, נעשה שטחי, אמור לו כי מדברי היצר הוא, כי ריבוי הגמרא אינו מרחיק מהבנת התורה, אלא מקרב... כי הבנת התורה אינו הבנת השכל החיצוני, אלא הבנת השכל, אשר קבל את ההבנה מלימוד התורה, ועל כן כל לימוד גמרא מחזק את ההבנה...

ואם ירפה אותך היצר בטענה, כי אין לך כח הזכרון, ולא יעלה בידך לזכור דברי הגמרא, אל תשמע לו, כי כל אדם יש לו כח הזכרון לזכור את אשר חפץ לזכור...

אם תִּבְקֶשׁ הַכֹּסֶף. (משלי ב, ד).

בקשת הכסף הוא ההכרה, כי הם חיי האדם. חייב האדם לדעת, כי ללא ידיעת התורה, אין לו חיים כלל. חייב האדם לדעת, כי ללא ההבנה בתורה, ידיעתו בתורה ידיעה קלושה היא. חייב האדם לדעת, כי הבנה ללא ידיעה, הבנה קלושה היא...

וְכַמְטוּמוֹנִים תַּחֲפֹשְׁנָה. (שם)

בחיפוש המטמונים לוקח זמן ממושך עד גילוי המטמונים, ויש אשר עמלים זמן ממושך, ורק אחר זמן רב רואים התחלה של מטמון, אבל אחר המשך הזמן מתגלה המטמון, והוא שלל רב...

בין בידיעת התורה, ובין בהבנת התורה, לא ניכר הפירות, רק אחרי זמן ממושך.

המתמיד בעבודה, ובצורה הראויה, היינו עמל בהבנה, מתוך שמיעת דברי רבותינו ראשי הישיבה, והרמ"ם, והעמל בספרי האחרונים, והראשונים, הוא יזכה להבנת התורה.

העמל בידיעת התורה, בחזרה ושינון פעמים רבות, ואף שאינו רואה לפניו את כח זכרונו, ואף שאינו רואה את בהירות הסוגיות - כי מה שאינו מבורר בפעם הראשונה, יבואר ויבורר בהמשך - יראה בהמשך, את המטמונים היוצאים מתוך ריבוי החזרות, ויצרפו מטמוני הידיעה, למטמוני ההבנה.

והנה אמרו חז"ל "דברי תורה קשה לקנותם ככלי כסף, ונוח לאבדם ככלי זכוכית" (חגיגה ט"ו), על כן יש להכיר, כי העבודה הזאת עבודת האדם לכל חיי העוה"ז, והוא ההכנה הראויה לחיי העוה"ב.

"כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה"...

ולמה לא פתח בהם, צ"ל דחסורי מחסרא וקתני ברישא כל ידות נדרים ואח"כ כל כנויי.

ידות היכא כתיבא - דכתיב "נזיר להזיר", ואף שגם בנדרים כתיב "לנדור נדר" דיברה תורה כלשון בני אדם, דהא לא כתיב נדר לנדור, והוקשו נדרים לנזירות דכתיב "לנדור נדר נזיר להזיר", וכן ילפינן מהאי הקישא שעובר בנדרים משום בל יחל ובל תאחר, ושאב ובעל מפירים נזירות (ואין לומדים במה מצינו דשאני נדרים שאין להם קיצבה - ד:). ולמ"ד דלית ליה דיברה תורה כלשון בני אדם יליף ידות בנדרים מ"לנדור נדר" ומקיש נזירות לנדרים, ויליף מ"נזיר להזיר" שהנזירות חלה על הנזירות, והמ"ד השני אי ס"ל דאין נזירות חלה על נזירות יליף מדכתיב להזיר ולא כתיב ליזור, ובמערבא אית דיליף ידות מ"ככל היוצא מפיו יעשה".

ג: איסור בל יחל - בנדרים עובר על בל יחל כשנדר לעשות דבר ולא עשה, ובנזירות מיד כשאמר הריני נזיר נעשה נזיר ועובר על איסורי נזיר, וגם על בל יחל.

איסור בל תאחר בנזירות

כשאומר לכשארצה אהיה נזיר אינו עובר.

לרבא עובר כשאומר לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר, חייב לקבל הנזירות תיכף, (כמו בכהן שמגרש אשתו שעה אחת קודם מיתתו שאסורה בתרומה מיד שמא ימות).

ד' ולרב אחא עובר בל תאחר בנדר נזירות והוא בבית הקברות, וכמ"ד שלא חלה עליו נזירות לאלתר, והיינו לענין מלקות אבל הנזירות עצמה חלה, ועובר בבל תאחר משום שמאחר נזירות דטהרה, ולפי זה נזיר שטימא עצמו ג"כ עובר בבל תאחר.

ולרב אחא בריה דרב איקא עובר בבל תאחר אם איחר תגלחתו, ואף למ"ד מצות גילוח אינה מעכבת עובר בבל תאחר משום שאיחר המצוה.

ולמר זוטרא בריה דרב מרי עובר בבל תאחר אם איחר להביא קרבנותיו, ואף דבאיסור בל תאחר יש לימוד על חטאות ואשמות (מ"כי דרוש ידרשנו"), מ"מ כיון שחידשה תורה קולא בנזיר שיצא אם גילח על אחת מקרבנותיו, הו"א שאינו

מסכת נדרים:

כל כנויי:

ב. כנויים - כנויים כגון שאמר קונח מועילים בנדר - האוסר דבר על עצמו, ובחרם שאוסר על עצמו בלשון חרם או חרק, ובשבועה, ובנזירות.

ידות - המתחיל דיבורו ואינו גומרו. האומר לחבירו מודרני ממך מופרשני ממך מרוחקני ממך, (והוסיף לומר - ד:): שאני אוכל לך שאני טועם לך אסור. ואם אמר מנודה אני לך ר"ע חוכך להחמיר.

ביאור לשון וסדר המשנה

ב: הא דתני הכא שבועה משום שכתובים יחד בקרא, ואגב שבועה תני חרם ונזירות.

ופתח בנדרים שהוא אוסר בהם את החפצא עליו, וממשיך בחרמים שאוסר החפצא עליו, ואח"כ שנה שבועות שאוסר על עצמו את החפצא.

וכיון דתני בהמשך מתני' ידות, בהכרח דמתני' חסורי מחסרא והכי קתני כל כנויי נדרים כנדרים וידות נדרים כנדרים, ואף דפתח בכנויים מפרש בתחילה ידות, דזימנין מפרש הוא דפתח ברישא (יש נוחלין, יש מותרות, יש טעונות, יש בכור) ואף היכא דלא אוושו מילי (במה בהמה יוצאה), וזימנין מפרש הוא דסליק ברישא (במה מדליקין, במה טומנין, במה אשה יוצאה).

ג. ואב"א פתח בכנויים דאורייתא, והדר מפרש ידות דאתיין מדרשא, ותירוץ זה ניחא לריו"ח דס"ל כנויים לשון נכרים הם, אבל לר"ל שכנויים הם לשון שבדו חכמים א"כ אינם פשוטים יותר מידות

השניה ואינו יד אלא דיבור גמור, ורב פפא מסתפק אם יש יד לקידושין היכא שאמור לחברתה "ואת", דאינו דיבור גמור דשמא כוונתו לומר "ואת חזאי".

יד לפאה - וכן היכא דאמר "הדין עוגיא ליהווי פאה והדין", מסתפק רב פפא אם יש יד לפאה, דכיון שהוקשה פאה לקרבנות לענין בל תאחר יש יד לפאה, או לא. הגמ' מוכיחה מדברי רב פפא שאדם יכול לעשות כל שדהו פאה.

ז. יד לצדקה - וכן באופן שאמור הדין צדקה והדין, מסתפק רב פפא אם יש יד לצדקה, כיון שהוקשה לקרבנות, דכתיב "בפיק" זו צדקה, אם הוקשו לדין יד, או רק לדין בל תאחר.

יד להפקר - ואת"ל יש יד לצדקה דאין הקש למחצה, ילה"ס אם יש יד להפקר דהפקר כצדקה, או דשאני הפקר שהוא גם לעשירים.

יד זימון לבית הכסא - רבינא מסתפק אם זימון לבית הכסא או לבית המרחץ מועיל או לא, ואת"ל זימון מועיל ילה"ס היכא דאמר "הדין ליהווי בית הכסא והדין" ולא אמר והדין נמי. הגמ' נשארת בספק בכל המקרים הנ"ל.

מנודה אני לך היה חוכך ר"ע להחמיר - ואינו לוקה דלא כתיב "מחמיר". ונחלקו רב פפא ורב חסדא באיזה לשון איירי, לרב פפא באומר "נדינא ממך" אסור, ובמשמתנא מותר, ובמנודה לר"ע ספק ולרבנן מותר, ולרב חסדא במשמתנא לר"ע ספק, (ואמר דלית דחש לר"ע).

ז. מדיני נדוי

מי שנדוהו בפניו אין מתירים לו אלא בפניו, ואם נדוהו שלא בפניו מתירים לו אף שלא בפניו.

השומע הזכרת ד' מפי חבירו חייב לנדוהו, מפני שגורם לעניות ועניות כמיתה, ואם לא נדהו הוא עצמו בנדוי.

אין בין נדוי להפרה ולא כלום.

ת"ח מנדה לעצמו ומיפר לעצמו.

ח. נשבעים לקיים את המצוה, ואע"פ שמושבוע ועומד מהר סיני, שרי ליה לאיניש לזרוזי נפשיה.

עובר בבל תאחר קמ"ל, ואב"א חידשה תורה שאינו יכול להתפס חטאת נזיר בנדר, (וחטאת חלב אתי לכפרה, וחטאת יולדת מתירה לה קדשים). אבל מה שחידשה תורה שהאומר הריני נזיר מן חרצן הוי נזיר לכל אינו לכו"ע וגם הוא חידוש לחומרא.

ידיים

ה' האומר לחבירו מודר אני לך לרבי יוסי ברבי חנינא שניהם אסורים, אא"כ פירש ואת לא, ואם אמר מודרני הימך הוא אסור וחבירו מותר.

ידות נדרים - האומר לחבירו מודר אני ממך וכדו', לשמואל אין הנדר חל עד שיאמר שאני אוכל לך וכדו', דשמא כוונתו שלא ידבר עמו, ובמפורשני ממך כוונתו ממשא ומתן, ובמרוחקני ממך כוונתו שלא יכנס לד"א שלו, וא"כ הוי ידיים שאין מוכיחות וס"ל לשמואל דמתני כר"י דס"ל דלא הוויין ידיים, והברייתא דמשמע שהנדר חל ס"ל דהוויין ידיים, דאמר ר"י שצריך לכתוב בגט "ודין דיהווי לכי מינאי ספר תירוכין ואגרת שבוקין", וממתני' מבואר דקאי כר"י, דאל"כ חל הנדר אף באומר שאני אוכל בלא לומר "לך".

ידיים שאין מוכיחות - לאביי הוויין ידיים, ולרבא לא הוויין ידיים, דהוקשו נדרים לנזירות ובנזירות בעיני הפלאה.

ז. אביי רצה לומר שדבריו הם אף לר"י, ושאני גט דבעינן כריתות, והדר ביה דודאי לר"י ידיים שאין מוכיחות לא הוויין ידיים, דתנן האומר הרי זו חטאת לא אמר כלום אע"פ שהיה מחויב חטאת, אבל אם אמר הרי זו חטאתי והיה מחויב חטאת דבריו קיימים, ומבאר דידיים שאין מוכיחות לא הוויין ידיים וצריך לאוקמי כר"י.

האומר הרי זה עלי אסור מפני שלשון זה הוא יד לקרבן, ואם לא אמר עלי, להו"א שאביי אף לר"י דווקא באמר עלי הוא אסור וחבירו מותר, אבל אמר הרי הוא שניהם אסורים, דדילמא הרי הוא הקדש קאמר.

אמנם דברי רבא הם אף לרבנן, ושאני גט דהוי ידיים מוכיחות דאין אדם מגרש אשת חבירו.

ז. יד בקידושין - האומר לאשה הרי את מקודשת לי, ואמר לחברתה ואת נמי, מקודשת

ט: האומר כנדרי כשרים וכו' כלשונות הנ"ל לא חל עליו כלום, ואם אמר כנדבותם חל עליו נדר או נזיר או קרבן.

לל"ק הגמ' מבארת דמתני' כר"מ הסובר שעדיף שלא לדור כלל, והא דכנדבותם חל, משום שלא דבר ר"מ אלא על נדר ולא על נדבה, דטעמא דר"מ שעדיף שלא לדור כדי שלא יבוא לידי תקלה, אבל בנדבה שייך לעשות כהלל ולא להקדישה אלא בפתח העזרה, ובנזירות שייך כאותו נזיר מן הדרום שהיה יפה עיניים וכו' וראה בבואתו במעין ופחז עליו יצרו ובקש לטורדו מן העולם, וקבל על עצמו נזירות. ואמר ר"ש שלא אכל מימיו אשם נזיר טמא אלא זה, ולא מטעם דבא על חטא, דא"כ כל אשמות נמי לא יאכל, אלא משום שכיון שנטמא ומתרבים ימי הנזירות יותר ממה שנתכוון מתחילה, הוא מתחרט על הנזירות, ונמצא מביא חולין לעזרה.

י: לל"ב מתני כר"י ולא אמר ר"י שעדיף נודר ומקיים אלא נודב ומקיים, דנודר אתי לידי תקלה, אבל נודב שייך להקדישה בפתח העזרה, ונדבה דנזירות טובה היא אצל החסידים שמתאווים להביא חטאת, אלא שאין הקב"ה מביא תקלה על ידם, והיו מתנדברים נזירות למקום, כדי להביא חטאת.

אמנם שיטת ר"ש שלא נדרו החסידים בנזיר, דנזיר חוטא הוי (וכמו שסוברים שמעון הצדיק ור"א הקפרי), מפני שציער עצמו מן היין (וכ"ש המצער עצמו מכל דבר ויושב בתענית, וקרא ד"וכפר עליו מאשר חטא" איירי בנזיר טמא, ששנה בחטא), ורק עולה ושלמים ותודה היו מתנדבים ומביאים.

כינויים

לשונות הכינויים - קונם, קונח, קונס, הם כינויים לקרבן. חרק, חרף, חרף, הם כינויים לחרם. נזיק, נזיח, פזיח, הם כינויים לנזיר. שבותה, שקוקה, נודר במוהי, הרי הם כינויים לשבועה.

מה הם כינויים - לריו"ח הם לשון אומות, ולר"ל הם לשון שבדו חכמים להיות נודר בו, כדי שלא יבוא להוציא שם שמים לבטלה, שאם יאמר קרבן יבוא לומר קרבן לד' ויבוא לומר לד' קרבן יבוא לומר לד' ולא יסיים דבריו. וכמו שמצינו דמהאי טעמא לא יאמר לד' עולה וכן בתודה

האומר אשכים ואשנה פרק זה או מסכתא זו חלה השבועה, דהא אינו מחויב בזה אלא מדרשה, דאי בעי פטר עצמו בק"ש שחרית וערבית.

האומר לחבירו נשכים ונשנה פרק זה חייב להשכים אף בלא לשון נדר, וצריך להקדים את חבירו.

נדהו בחלום צריך י' בני אדם להתיר לו, וצריך שיהיו י' דתנו הלכתא מלמדים לאחרים וי"מ שלומדים גמרא, ואם אין כאלו יקח י' דמתנו ולא תנו שלומדים לעצמם, וי"מ שלומדים משנה, ואם אין כאלו ישב בפרשת דרכים ויאמרו לו י' בני אדם שלום, וזה יגן עליו מהיסורים עד שימצא י' דגמרי הלכתא. ואף אם יודע מי נדהו בחלום אין יכול להתיר ע"י אותו אדם, דלנדותו שלחוהו ולא להתיר. ואם נדהו בחלום והתירו לו ג"כ צריך התרה, דכשם שא"א לבר בלא תבן, כך א"א לחלום בלא דברים בטלים.

ח: בעל נעשה שליח לחרטת אשתו, והני מילי כשמצא ג' מכונסים, אבל לכנס ג' לא.

אין לאדם להתיר נדר במקום רבו.

יחיד מומחה יכול להתיר נדוי לבדו.

זורחה לכס יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה - י"מ דיראי שמי היינו היראים להוציא שם שמים לבטלה, ששכרם שמש צדקה ומרפא, דחרגא דיומא מרפא. וי"מ דלעת"ל הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה, וצדיקים מתרפאים ומתעדנים בה, והרשעים נדונים בה.

ט: האומר כנדרי רשעים הריני חלה עליו נזירות, והוא שהיה נזיר עובר לפניו דאל"כ דילמא הריני בתענית קאמר וכן בקרבן היתה בהמה לפניו ובשבועה היה ככר לפניו. ואם אמר כנדרי רשעים עלי, חייב קרבן. ואם אמר כנדרי רשעים הימנו, חלה עליו שבועה שלא לאכול ככר זו, והיינו כשאמר הימנו שלא אוכל, דאל"כ דילמא כוונתו שיאכלה, וחלה השבועה אע"פ שלא אמר "שבועה".

הקדמה - כתיב "את אשר תדור שלם, טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם" ואמר ר"מ שמי לא נדר כלל הוא טוב אף מהנודר ומשלם, ולר"י נודר ומשלם טוב ממי שאינו נודר.

לחולין לא אוכל לך מותר, צ"ל דפליג בדבר זה על ר"מ, או דאם אמר לחולין בשוא תחת ה' מותר, ואם אמר לחולין בפתה אסור, דמשמע שלא יהיה חולין אלא קרבן.

האומר הרי עלי כבשר זבחי שמים לאחר זריקת דמים בהתירא קא מתפיס.

רמי בר חמא מסתפק אם היו לפניו ככר ובשר זבח שלמים ואמר זה כזה אם מתפיס במצבו כעת שהוא מותר, או בעיקרו שהיה אסור.

הגמ' מנסה לפשוט ספק זה, ודוחה כל הראיות, ולהלן נביא כמה דינים לפי ביאור הגמ' שאין לפשוט הספק.

י"ב. האומר כנותר כפיגול הרי זה אסור, ואפשר להעמיד באומר כנותר של עולה, שאף אם מתפיס במצבו כעת הרי הוא אסור באיסור עולה, וקמ"ל שמתפיס באיסור עולה שהוא דבר הנדור, ולא באיסור נותר ופיגול שהוא דבר האסור.

האומר הריני שלא אוכל בשר ולא אשתה יין כיום שמת בו רבו או כיום שנהרג בו גדליה בן אחיקם או כיום שראיתי ירושלים בחורבנה, אינו אסור אלא אם הוא נדור מאותו היום דהו"ל מתפיס בדבר הנדור, הגמ' מבארת דאפשר להעמיד כשהיה נדור באותו היום מאותו היום ואילך, וליכא ראייה שמתפיס בעיקרו.

י"ג. האומר כחלת אהרן וכתרומתו מותר, הגמ' מבארת די"ל שאין הכונה לדייק שאם אמר **כתרומת לחמי תודה** אסור, ויהיה ראייה שבעיקרו קא מתפיס, אלא הכונה לדייק שאם אמר **כתרומת הלשכה** אסור, אבל תרומת לחמי תודה הוי כתרומה רגילה דאין מתפיסים בה דהוי כדבר האסור שהרי אסורה לזרים. ואב"א אף בתרומת לחמי תודה אינו אסור אלא כשהפריש הלחמים בלישה דמעיקרא הוי אסורים, (לחמי תודה שאפאן ד' חלות יצא, דאין דין ארבעים חלות אלא למצוה, ובהכרח איירי שהפריש בלישה, שהרי אין להפריש מאחד על חבריו, ואין ליטול פרוסה מכל אחד).

י"ג. האומר הרי עלי כבכור- רבי יעקב אוסר ור"י מתיר, הגמ' אומרת שאין ראייה שנחלקו באומר זה כזה, די"ל דאיירי לפני זריקת דמים, ולר"י מותר כי בכור אינו דבר הנדור אלא דבר

מנחה ושלמים, ולומדים זאת מדכתיב קרבן לד' ולא לד' קרבן. ולומדים מזה חומר המזכיר שם שמים לבטלה.

י': כינויי כינויים- כגון בנדרים- מקנמנא, מקנחנא, מקנסנא. בחרם- חרקים, חרכים, חרפים. בנזירות- מוחקנא, מנזחנא, מפחנא. בשבועה- שבובאל שבותיאל שקוקאל. בכל אלו לב"ש אסורים ולב"ה מותרים.

הגמ' מבארת דאין ראייה שנחלקו במחלוקת ריו"ח ור"ל הנ"ל, אלא לכו"ע הם לשון אומות ונחלקו אם גם באלו משתעי אומות, או שנחלקו אם גוזרים כינויי כינויים משום כינויים.

לשונות מסופקים אם הם כינויי כינויים- מיפחנא, מיתחנא, מיתענא, קינמא (דילמא קינמן בשם קאמר), קינה (דילמא של תרנגולים). **לשונות שודאי אינם כינויים-שבואל** (בן גרשום), אשיבתא, אשקיקא, קרינשא, במוהי. במומתא דאמר מוהי הרי זה כינוי שבועה.

לשונות נדרים

לשונות נדר האוסרים- לחולין שאוכל לך, לא כשר, לא דכי, לא טהור, טמא, נותר, פיגול, אסור, כאימרא, כדירים, כעצים, כאישים, כמזבח, כהיכל, כירושלים, נדר באחד ממשמשי המזבח, אע"פ שלא הזכיר קרבן, הרי זה נדר בקרבן.

י"א. נחלקו ר"מ ור"י בתנאים, דלר"י מכלל לאו אתה שומע הן וא"צ תנאי כפול, ולר"מ בעינן תנאי כפול.

הגמ' מבארת דמתני' כר"י, שהרי לחולין הוי נדר משום דמכלל לאו אתה שומע הן, והא דתני בסיפא דברי ר"י, היינו שהרישא היא מטעם שכך אמר ר"י ואם אמר אימרא דירים ועצים לא אמר כלום, ומה שמצינו בשם ר"י שאף האומר **כירושלים** לא אמר כלום, זוהי שיטת תנא אחר בשם ר"י.

י"א: האומר חולין, או החולין, או כחולין, וסיים ואמר שאוכל לך, או שלא אוכל לך, לא אמר כלום, והיינו כר"מ, אבל אמר לחולין שאוכל לך אסור. ואם אמר לחולין לא אוכל לך לר"מ אסור, וכמו שאמר ר"מ שאם אמר לקרבן לא אוכל לך אסור, דנעשה כאומר לקרבן יהא, וה"ה הכא כוונתו לא חולין ליהוי, ובברייתא איתא דבאומר

י"ד. אין הנדר חל על **עד שידור בדבר הנדור** דכתיב "ידור נדר", אבל הנודר בדבר האסור לא חל הנדר, ואע"ג דכתיב "לאסור איסור" הוא מיבעי ליה לכדתניא וכו'.

ועל כן האומר כבשר חזיר, כעבודת כוכבים, כעורות לבובין, כנבילות וטרפות, כשקצים ורמשים, כחלת אהרן וכתרומתו, כערלה וככלאי הכרם, מותר.

האומר לאשתו **הרי את עלי כאמא** מדאורייתא לא אמר כלום, וכן האומר הרי את עלי כבשר אמא, כבשר אחותי, לא אמר כלום, ובמתני' תנא דפותחין לו פתח ממק"א שלא יקל ראשו לכך, אביי מפרש דהיינו מדרבנן, ורבא מפרש דהיינו בעם הארץ אבל בת"ח לא.

י"ד: הנודר בתורה לא אמר כלום, ומדרבנן צריך שאלה לחכם, ות"ח א"צ שאלה לחכם.

עוד איתא בברייתא שאם נדר במה שכתוב בה דבריו קיימים, בה ובמה שכתוב בה דבריו קיימים, וקשה מאי קמ"ל סיפא, לרב נחמן איירי רישא בנקיט לה בידיה דהאומר בה כוונתו לגוילין, ובמה שכתוב בה דעתיה אאזכרות, וסיפא במונחת דאף אם אמר במה שכתוב בה דעתו אגוילין, אבל אם הוסיף בה שכוונתו אגוילין, א"כ במה שכתוב בה היינו אזכרות. ואב"א רישא וסיפא במונחת, וקמ"ל דמ"מ במה שכתוב בה מהני. ואב"א איירי בדנקיט בידיה, וקמ"ל דבה הוי כאומר במה שכתוב בה ומהני.

ט"ו. חומר בשבועות מנדרים - השבועות חלות אף על **דבר שאין בו ממש**, כגון שבועה שאיני ישן שאיני מדבר שאיני מהלך, אבל הנדרים אינם חלים אלא על דבר שיש בו ממש.

לרבינא אף בנדר שאין בו ממש איכא בל יחל מדרבנן, (ואיכא בל יחל דרבנן, כדתניא דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור, אי אתה רשאי להתירם בפניהם שנא' לא יחל דברו).

האומר קונם שאני ישן (שאיני מדבר שאני מהלך) אינו נדר דשינה הוי דבר שאין בו ממש, ואם אמר קונם עיני בשינה הוי נדר.

הנשבע שלא ישן ג' ימים מלקין אותו וישן לאלתר.

האסור, ואין מרבים מ"לד' " אלא מתפיס בחטאת ואשם שהם ע"י נדר, אבל בכור הוא קדוש ממעי אמו, ואע"פ שמצוה להקדישו אם לא הקדישו נמי קדוש. ולרבי יעקב מרבים מ"לד' " בכור, שהרי מצוה להקדישו.

האומר אימרא, לאימרא, כאימרא. דירים, לדירים, כדירים. עצים, לעצים, כעצים. מזבח, למזבח, כמזבח. היכל, להיכל, כהיכל. ירושלים, לירושלים, כירושלים - בכולם אם סיים "שאוכל לך" אסור, ואם סיים "לא אוכל לך" מותר. הגמ' מעמידה ברייתא זו כר"מ דלא שאני ליה בין אימרא לכאימרא, והא דלר"מ לקרבן לא אוכל לך אסור איירי הברייתא שאמר לא לאימרא לא אוכל לך, אבל אמר לאימרא לא אוכל לך אסור.

לשונות קרבן בנדר - האומר קרבן עולה, מנחה, חטאת, שלמים, ומסיים שאני אוכל לך אסור, ור"י מתיר.

האומר הא קרבן מותר דכוונתו לנדור בחיי הקרבן, אבל אם אמר קרבן, הקרבן, כקרבן, ומסיים שאוכל לך אסור.

י"ג: ואם אמר לקרבן לא אוכל לך ר"מ אוסר, ואף דלית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן, נעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך.

האומר קונם שאני מדבר עמך, שידי עושות עמך, שרגלי מהלכת עמך, מותר, שאין הנדר חל על **דבר שאין בו ממש** (משא"כ שבועה) ואם אמר יאסר פי לדיבורי, ידי למעשיהם, רגלי להילוכם, אסור.

נדרים חלים לאסור מצוה או רשות, אבל שבועה אינה חלה לאסור מצוה.

ואלו מותרין:

האומר חולין שאוכל לך לא חל נדר, ואם אמר לחולין אסור, וכו"ר דס"ל מכלל לאו אתה שומע הן, ואין בזה חידוש אלא ממילא נסבה.

ואמר לא אכילנא לא אכילנא, ואמר שבועה שאוכל, כוונתו שלא יאכל, ולרב אשי שאוכל היינו שבועה שיאכל, ומתני' בדאמר שבועה שאי אוכל, וקמ"ל שלא אומרים שאיתקיל ליה, וס"ל דשלא אוכל נמי שתי לשונות משמע, והתנא פסק ששאוכל כוונתו שיאכל, ושלא אוכל כוונתו שלא יאכל.

ט"ז: נדר ושבועה לבטל מצוה- אמר קונם סוכה שאני עושה, לולב שאני נוטל, תפילין שאני מניח, בנדרים אסור, ובשבועות מותר שאין נשבעין לעבור על המצוות, דכתיב "להרע או להיטיב" וכתוב "לא יחל דברו" אבל מיחל הוא לחפצי שמים, חד למיפטריה מקרבן וחד ללאו.

לאב"י אף בנדר לא נאסר אלא באומר הנאת סוכה עלי, ורבה הקשה וכי מצוות ליהנות ניתנו, אלא שכשאסר בנדר את ישיבת הסוכה חל הנדר, וכשנשבע שלא ישב בסוכה לא חלה השבועה.

מתי חלים ב' נזירות וב' שבועות

י"ז: אם אמר ב' פעמים "הריני נזיר אם אוכל" חייב למנות נזירות על כל אכילה, ואפי' לא אמר אלא פעם אחת ואכל פעמיים נתחייב ב' נזירות, ואם אמר ב' פעמים שבועה שלא אוכל אינו חייב אלא אחת.

מחלוקת שמואל ורב הונא- אמר הריני נזיר היום וחזר ואמר הריני נזיר היום, לשמואל חלה הנזירות השניה, ולרב הונא אין הנזירות השניה חלה, אא"כ אמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר, או כשאמר הרי עלי ב' נזירות, שחלים עליו ב' נזירות ("ח.).

י"ז: אמר שבועה שלא אוכל תאנים, וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תאנים וענבים, דכוונתו שלא יאכל תאנים וענבים יחד, לרב הונא לא חלה השבועה השניה דאין שבועה חלה על שבועה, ולרבה מיגו שחלה השבועה השניה על ענבים חלה גם על תאנים, ולדבריו אם אכל תאנים והפריש קרבן, וחזר ואכל ענבים, אינו מביא קרבן על הענבים דהוי חצי שיעור.

מי שנדר ב' נזירות ומנה ל' יום והפריש קרבן, ונשאל על נזירותו, עלתה לו הנזירות השניה בימים שמנה כבר. לרב הונא איירי שנדר ב'

מחלוקת ר"נ ור"י בנדר על תנאי

האומר קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר, לרב נחמן מותר לישן היום, ולרב יהודה אסור שמא ישן למחר, שהרי האיסור הוא היום. אבל אמר קונם עיני בשינה למחר אם אישן היום, מותר לישן היום, מפני שבנדר עצמו יזהר.

האומר קונם שאת נהנית לי עד הפסח, אם תלכי לבית אביך עד החג, אם הלכה לפני הפסח אסורה מדאורייתא ולוקה, ואם לא הלכה עד הפסח לרב נחמן מותרת להנות ממנו, ולר"י אסורה ואינה לוקה, ואם הלכה אחר הפסח ונהנתה לפני הפסח עברה בכל יחל.

ט"ז: ואם אמר קונם שאת נהנית לי עד החג אם תלכי לבית אביך עד הפסח, קודם הפסח לר"נ מותרת בהנאתו, ולר"י אסורה מדרבנן שמא תילך, ואם לא הלכה עד הפסח מותרת.

האומר קונם ככר זו עלי היום אם אלך למקום פלוני למחר, לר"נ מותר לו לאכול הככר, ולר"י אסור, ואם אכל אסור לילך, ואם הלך עובר בכל יחל.

קונם בתשמיש- האומר לאשה קונם שאני משמשך לא חל הנדר, שהרי משועבד לה מדאורייתא, אבל אמר הנאת תשמישך עלי אסור, דאין מאכילים לאדם דבר האסור לו. וכן היא שאמרה תשמישי עליך כופין אותה ומשמשותו, ואם אמרה הנאת תשמישך עלי אסור.

בנדר מותר בשבועה אסור- האומר קרבן לא אוכל לך, הא קרבן שאוכל לך, לא קרבן (וי"ג לקרבן בפתח) לא אוכל לך, מותר.

ט"ז: אבל האומר שבועה לא אוכל לך דמשמע שבועה שלא אוכל לך, הא שבועה שאוכל לך, לא שבועה לא אוכל לך, אסור.

ואם אמר קרבן שאוכל לך, לר"מ אסור, וכן אסור באומר לקרבן (בשוא) לא אוכל לך, ולר"י מותר.

כוונת הלשון שאוכל לך- האומר הא שבועה שאוכל לך אסור, והא דמצינו ד"שאוכל" הוא שבועה שיאכל, לאב"י תלוי לפי הענין, שאם היו מפצירים בו לאכול ואמר אכילנא אכילנא שבועה שאוכל כוונתו שיאכל, אבל הפצירו בו לאכול

מותר, והא דתנן במתני' בשם ר"י דסתם תרומה מותרת בגליל מפני שאין אנשי גליל מכירים את תרומת הלשכה, ומשמע שאם היו מכירים היה אסור מספק,

י"ט: היינו משום שלא אמר ר"י להקל אלא בנזירות משום שבמקום שהאיסור מספק חמור מהאיסור בודאי לא מעייל נפשיה לספיקא, ובנזירות ספק חמור מודאי מפני שאינו יכול להביא קרבנותיו מספק ולגלח. ואף נזיר עולם ספיקו חמור, שאם הכביד שערו אינו יכול להיות מיקל בתער ולהביא ג' קרבנות. והא דמצינו דאיירי ר"י אף בנזירות שמשון, רבא חזר בו מתירוץ זה בגלל נזירות שמשון, ורב אשי מיישב דנזירות שמשון אמרה ר"י בשם ר"ט, דס"ל שאין חלה נזירות אלא בהפלאה, ולא תנא נגנב או נאבד אלא להודיעך כוחו דר"ש.

האומר הרי עלי כתרומה לר"מ אסור, דמפרשים כוונתו כתרומת הלשכה ולא כתרומת גורן, ולר"י הני מילי ביהודה, אבל בגליל סתם תרומה מותרת, שאין אנשי גליל מכירים את חרמי הכהנים.

סתם חרמים ביהודה מותרים ובגליל אסורים, שאין אנשי הגליל מכירים את חרמי הכהנים, ואם היו מכירים היה מותר דספיקא לקולא. הגמ' מעמידה את הסיפא כר"א בר צדוק, אבל לר"י ספיקא לחומרא.

סתם נדרים להחמיר ופירושם להקל

ב. נדר בחרם ואמר שכוונתו לחרמו של ים, או שנדר בקרבן ואמר שכוונתו לקרבנות מלכים, או שאמר הרי עצמי קרבן ואמר שכוונתו לעצם בהמה שיש לו, או שאמר קונם אשתי הנית לי ואמר שכוונתו לאשתו הראשונה-

ת"ח א"צ להשאל על נדרים אלו, ועם הארץ מחמירים עליו שאין פותחין לו בחרטה, ועונשים אותו שאם נהג התר בדבר זה אין מתירים לו עד ינהג איסור כימים שנהג בהם התר ואם עברו הבי"ד והתירו לו קודם ימים אלו לא עשו כדין, וי"א שמנדים אותם.

וכן הדין במי שעבר על נזירותו, ולרבי יוסי בנזירות מרובה א"צ לנהוג כל הימים אלא דיו שלושים יום.

נזירות כאחת, או בנדר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר, ואז צריך למנות יום הל"א לנזירות. ולרבה איירי בכל גוונא.

י"ח. איתא בברייתא "נזיר להזיר, מכאן שהנזירות חלה על נזירות, שיכול והלא דין הוא ומה שבועה חמורה וכו' ", לשמואל צריך קרא באומר הריני נזיר היום הריני נזיר היום, ולרב הונא איירי בקיבל ב' נזירות בבת אחת. והא דשבועה חמורה מנדר, היינו דכתיב בה "לא ינקה".

שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכל ואכל אינו חייב אלא אחת, רבא מדייק שאם נשאל על הראשונה שניה חלה עליו. ולל"ב אף קודם שנשאל אף שאינו חייב חלה השבועה.

סתם נדרים להחמיר

י"ח: אמר הרי עלי כבשר מליח, כיון נסך, אף שלא פירש שנדר בשל שמים אסור, ואם נדר בשל עכו"ם מותר. וכן באומר הרי עלי כחרם אסור, דמפרשים דכוונתו כחרמי שמים ולא כחרם של כהנים. וכן באומר הרי עלי כמעשר אסור, דמפרשים כוונתו למעשר בהמה ולא מעשר גורן.

הגמ' שואלת על דברי המשנה **סתם נדרים להחמיר מהא דתנן ספק נזירות להקל.**

רבי זירא מיישב שנחלקו בזה ר"א ורבנן דתנן המקדיש חיות ובהמות שלו, הקדיש גם את הכוי, ולר"א לא הקדיש את הכוי, ומחלוקתם היא אם מכניס אדם ממונו או גופו לספק או לא. והגמ' דוחה תי' זה.

י"ט. ספק בכורות באדם ובבהמה טהורה ובבהמה טמאה, המוציא מחבירו עליו הראיה, ואסורים בגיזה ובעבודה.

ספק בטומאת משקין הם עצמם טמאים אבל אין מטמאים אחרים. והעיד יוסי בן יועזר איש צרידה (על איל קמצא ו) על משקין של בית המטבחים שהם טהורים, לשמואל היינו מלטמא אחרים, ולרב הם עצמם טהורים.

הגמ' מתרצת **שמתני' כר"ש ונזירות כר"י**, דתנן האומר הריני נזיר אם יש בכרי הזה מאה כור, והלך ומצאו שנגנב או שאבד, ר"י מתיר ור"ש אוסר, ומבואר שנחלקו בספק אם אסור או

רבינא מסתפק מה הדין אם אמר המוכר טפי מסלע, והלוקח אמר בציר משקל, תיבעי.

היה מפציר בחבירו שיאכל אצלו, ואמר קונם ביתך שאני נכנס, וטיפת צונן שאני טועם, מותר להכנס לביתו ולשתות צונן, שלא נתכוון אלא לשום אכילה ושתיה – לאו בדווקא נדר.

כ"א: ד' נדרים (זרוזין, הבאי, שגגות, אונסים) א"צ שאלה לחכם.

במה פותחין להתרת נדרים

לרב אסי אין חכם רשאי להתיר אלא כעין ד' נדרים, דקסבר אין פותחין בחרטה. אבל לרב הונא פותחין בחרטה – לבן עלך, וכשיטת רבי יהודה.

רבה בר אבוב התיר בחרטה – אילו היו י' בני אדם שיפייסוך, וכשיטת רבי ישמעאל ברבי יוסי.

רבי אלעזר התיר ע"י שאמר הנודר שאם לא היו מרגיזים אותו לא היה נודר.

רבי יוחנן התיר נדר שהדירה אם את בתה, בחרטה שאילו היתה יודעת שיאמרו שמצאה בה דברים לא טובים לא היתה נודרת.

כ"ב: רב ינאי סבא התיר בחרטה שאילו היה

יודע שבשמים פותחים פנקסו ובודקים מעשיו, דכתיב ואחר נדרים לבקר, ואנן לא פתחין בהא.

וכן אין פותחין לומר לנודר שאם היה יודע שהנודר ראוי לדוקרו בחרב לא היה נודר.

הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו מקריב עליו קרבן, ברישא פותחים, בסיפא לאביי פותחים ולרבא לא פותחים. וי"א שבסיפא לא פותחים, ונחלקו ברישא. ולהלכה אין פותחין לא ברישא ולא בסיפא.

אין פותחין לומר לנודר שאם היה יודע שאע"פ שמקיים את הנדר נקרא רשע לא היה נודר.

גנות הכעס – כל הכועס כל מיני גיהנום שולטים בו. וחולי התחנותיות שולט בו. אפי' שכינה אינה חשובה כנגדו. ומשכח תלמודו, ומוסיף טיפשות. בידוע שעוונותיו מרובים מזכויותיו. הגמ' מביאה מעשה באחד שהרג את חבירו ושאל את עולא אם עשה טוב, וענה לו שיפרע בית השחיטה, והצדיק ריו"ח את עולא מפני שהציל את עצמו. ואמר ריו"ח ש"לב רגז" בבבל כתיב, ואמר לו עולא שבאמת היו בחו"ל.

וחכ"א פותחין להם פתח ממקום אחר ומלמדים אותם, כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים.

לעולם אל תהי רגיל –

בנדרים, שסופך למעול בשבועות. אצל עם הארץ, שסופו להאכילך טבלים. אצל כהן עם הארץ, שיאכילך תרומה טמאה. להרבות שיחה עם אשה, או עם אשתו נדה, שסופך בא לידי ניאוף.

מעלת הבושה – מביאה לידי יראת חטא. סימן יפה באדם. מי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני.

ענייני צניעות

כל הצופה בנשים סופו בא לידי עבירה, וכל המסתכל בעקבה (והיינו מקום הטינופת) הווין לו בנים שאינם מהוגנים.

הגמ' מבארת מפני מה נולדים בנים חגרים או אילמים או סומים. ולחכמים מותר לו לעשות כל מה שרוצה.

2: ...חרשים מפני שמספרים בשעת תשמיש, ובענייני תשמיש מותר כדי שלא יתן עינו באשה אחרת, דאסור משום ולא תתורו, ואפי' שתיהן נשיו.

וברותי מכם המורדים והפושעים בי, אלו בני ט' מידות.

כל אדם שאשתו תובעתו הווין לו בנים שאפי' בדורו של משה רבינו לא היו כמותם, ודווקא במרציי ארצויי.

ארבעה נדרים:

ד' נדרים התירו חכמים – נדרי זרוזין, נדרי הבאי, נדרי שגגות, ונדרי אונסים.

נדרי זרוזין

היה מוכר חפץ לחבירו ואמר קונם שאיני פותח לך מן הסלע, ואמר הלוקח קונם שאיני מוסיף לך על השקל, שניהם רוצים בג' דינרים.

כ"א. לרבי יהודה נשיאה היינו כר"ט, הסובר לא ניתנה נזירות אלא להפלאה, ולרבא מתני' לכו"ע, דמתחילה רצונם היה בג' דינרים.

האומר לחבירו קונם שאיני נהנה לך אם אי אתה נוטל לבנך כור חטים ובי' חביות יין, יכול להתיר נדרו על פי חכם, מפני שלא נדר אלא לכבודו וזהו כבודו שלא יקבל. הגמ' מבארת שבלא טעם זה חל הנדר, וי"ל שגם לראב"י לא הוי נדרי זרוזין, דאמר שאינו ככלב שנהנה ואינו מהנה.

האומר לחבירו קונם שאתה נהנה ממני אם אינך נותן לבני וכו', לר"מ חל הנדר, ולחכמים יכול להתיר הנדר ולומר הריני כאילו התקבלתי, הגמ' מבארת שבלא טעם זה חל הנדר, וי"ל שגם לראב"י לא הוי נדרי זרוזין, דאמר שאינו כמלך שמהנה ואינו נהנה.

הדירו חבירו שיאכל אצלו, וחלה הוא או בנו או שערכו נהר, הרי זה נדרי אונסים ומותר, הגמ' מבארת שאף לראב"י הוי נדרי אונסים ולא נדרי זרוזין, ואיירי כשביקש המוזמן מהמוזמן שידור נדר זה.

האומר לחבירו קונם שאני נהנה לך אם אי אתה מתארח אצלי וכו', ולא בא, לראב"י אף זה נדרי זרוזין, ולא הודו לו חכמים, ומבואר מזה שרבנן חולקים על ראב"י. והלכתא כראב"י.

נדרי ושבועות הבאי

כ"ד: אמר קונם אם לא ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים, או אם לא ראיתי נחש כקורת בית הבד (נחש גדול כזה מצינו, וכוונת המשנה שגבו טרוף כקורת בית הבד, ולא נקט במשנה טרוף, מילתא אגב אורחא קמ"ל שקורת בית הבד גבו טרוף, ונ"מ למקח וממכר), מותר.

שבועות הבאי אסורים, ולא באומר שבועה אם לא ראיתי, דלאו כלום קאמר, אלא לאב"י איירי באומר שבועה שראיתי, ולרבא איירי באומר יאסרו פירות העולם עלי בשבועה אם לא ראיתי וכו'.

אדעתא דידן משתבע-

כ"ה: והא דבאומר... כעולי מצרים אין אומרים שראה נמלים מקובצות כעולי מצרים, דאדעתא דידן משתבע, ולא עולה על דעתנו שזו כוונתו.

כשהדיינים משביעים מודה במקצת, אומרים לו הוי יודע שלא על תנאי שבלבך אנו משביעים אותך, אלא על דעתנו. הגמ' מבארת שלא

כ"ב: אלמלא אלא חטאו ישראל, לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה, ויהושע שהוא ערכה של ארץ ישראל.

המשך עניני התרת נדרים

הלכתא פותחין בחרטה.

הנשבע בשם- לרב אסי אין מתירים שבועת הנשבע בשם, אלא בקונם אשתי נהנית לי שגנבה את כיבי וכו', והנודר בכינוי מתירים לו, ואם אמר מרי כולא וכו' אין מתירים לו. ולהלכה מתירים בנשבע בשם.

הגמ' מביאה ב' מעשים שבאו להתיר נדר בפני חכמים, ושאלו את הנודר על כמה דברים אם נדר אדעתא דהכי ואמר אין, ונצטערו חכמים, ואמר שאם היה ידע שיצטערו לא היה נודר, והתירו לו.

כ"ג: רבי ישמעאל ברבי יוסי אמר שאם היה יודע שמחמת נדרו יוהו לא היה נודר, והתיר לעצמו, ואף דאין פותחין בנווד, כיון דשכיחי אפיקורי דמצערי רבנן.

רב יוסף התיר נדר שהדיר אדם את אשתו אם תשיא בתה לקרוביה, ע"י שאמר דאם היה יודע שתעבור על דעתו לא היה נודר.

מסירת מודעה קודם הנדר

כ"ג: הרוצה שלא יתקיימו נדריו כל השנה, יעמוד בראש השנה ויאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל, לאב"י אינו מועיל אלא אם אינו זוכר את המודעה בשעת הנדר, דאם זוכר עקריה לתנאיה. ולרבא איירי מתני' בהתנה לבטל נדר מסוים ואינו יודע מהו, ובשעת הנדר זכר התנאי ונדר על דעת התנאי אינו נדר, אבל אם לא אמר שנודר על דעת התנאי הנדר קיים.

רב הונא בר חיננא רצה ללמד דין זה בדרשתו, ואמר לו רבא שאין לפרסם זאת כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדריים.

כ"ד: נדרי זרוזין לראב"י- ר"א בן יעקב אומר הרוצה שחבירו יאכל אצלו וחביר מסרב ומדירו, לא חל הנדר, ונדרי זרוזין הוא.

הגמ' מסתפקת אם רבנן חולקים בזה, ומביאה כמה ראיות שרבנן חולקים-

אסורים ואבא מותר", אבל אם היה אומר "כולכם אסורים חוץ מאבא" מודים ב"ה שהם אסורים.

כ"ו: לרבא אם היה אומר "פלוני ופלוני אסורים ואבא מותר" מודים ב"ש שכולם מותרים, והמחלוקת היא אם היה אומר "כולכם אסורים חוץ מאבא", דב"ש כר"מ דאמר "תפוס לשון ראשון" והרי אמר כולכם אסורים, וב"ה כרבי יוסי דאמר בגמרא דבריו האדם נתפס ועיקר הנדר הוא "חוץ מאבא" ואם זה בטל כל הנדר בטל.

אמר **קונם שאיני נהנה לכולכם** והותר אחד מהם הותרו כולם, אבל אמר קונם שאיני נהנה לא לזה ולא לזה, אם הותר הראשון הותרו כולם, ואם הותר האחרון הוא מותר וכולם אסורים.

לרבה איירי רישא באומר שאם היה יודע שאביו ביניהם היה נודר קונם לזה ולזה, וסיפא איירי באמר שהיה אומר לכולכם.

לרבא איירי רישא באומר שאם היה יודע שאביו ביניהם היה נודר לכולכם, וסיפא דתלה השני בראשון והשלישי בשני.

כ"ז: קונם בצל שאני טועם שהבצל רע ללב והתירו לו את הנדר ע"י שאמרו לו שבצל כופרי טוב ללב הותר בכל הבצלים. לא איירי שאם היה יודע היה אומר "כל הבצלים אסורים והכופרי מותר", אלא היה אומר "בצל פלוני ופלוני אסור והכופרי מותר", ולרבה זה כר"ע, ולרבא אף לרבנן.

כ"ז: נדר מן הכלכלה והיו בה בנות שוח ואמר שאם היה יודע לא היה נודר, רבנן סברו שהכלכלה אסורה ובנות שוח מותרות, עד שבא ר"ע ולימד שכולם מותרות. לרבה איירי שאומר שאם היה יודע היה נודר "תאנים שחורות ולבנות אסורות ובנות שוח מותרות", ולרבא איירי שהיה נודר "כל הכלכלה אסורה ובנות שוח מותרות."

נדרי אונסים מותרים, וכגון שהדירו חבירו שיאכל אצלו, ולא היה יכול לאכול מפני שחלה הוא או בנו או שעיקבו נהר.

מחלוקת רב הונא ורבא אם מועילה טענת אונס-

התפיס זכויותיו בבי"ד ואמר שאם לא יחזור תוך ל' יום יתבטלו זכויותיו, ונאנס ולא יכל לבוא, לרב הונא בטלו זכויותיו, ולרבא לא בטלו זכויותיו

חוששים שדעתו לחתיכות עץ במקום מעות, שהרי אדעתא דידן משתבע, אלא כדי שלא יעשה כמו אצל רבא, שנתן לתובע קנה חלול ובתוכו מעות ונשבע בס"ת שפרע, (וכעס התובע ושביר את הקנה ונמצא שנשבע אמת).

משה השביע את ישראל בערבות מואב, ואמר להם שהשבעה אינה על דעתם, אלא על דעתו ועל דעת המקום. הגמ' מבארת שלא חוששים שיקראו הם לע"ז אלוה ויאמרו שלא על זה נשבעו, שהרי אדעתא דידן משתבע, אלא משום שמצינו שהתורה קוראת לע"ז אלוה דכתיב "ובכל אלוהי מצרים". ואם היה משביעם שיקיימו מצוות, משמע מצוות המלך, וכל מצוות משמע מצות ציצית. ותורה משמע תורה אחת. ותורות משמע תורת מנחה חטאת ואשם. ותורות ומצוות משמע כנ"ל. ותורה כולה משמע עכו"ם. ועכו"ם ותורה כולה או תרי"ג מצוות היה מועיל, אלא שנקט משה מילתא דלא טריחא.

נדרי שגגות

כ"ה: כמה אופנים בנדרי שגגות - נדרי שגגות מותרים. וכגון שחשב שלא אכל היום ונדר קונם אם אכלתי ונזכר שאכל, או שנדר קונם כבר זה עלי אם אוכל ושכח את נדרו ואכל, שחשב שאשתו גנבה את כיסו ואמר קונם אשתי נהנית לי ונודע שלא גנבה, או שראה אנשים אוכלים תאנים והדירים מאותם התאנים ונודע לו שאביו ואחיו עמהם.

שבועות שגגות מותרים. וכגון רב כהנא ורב אסי שנחלקו מה אמר רב כל אחד נשבע לפי דעתו, ומותר מפני שכל אחד לדעתו נשבע על האמת.

נדר שהותר מקצתו-

הנודר שלא יאכל בשר ופתחו לו בכבוד שבתות ויו"ט, בראשונה היו אומרים שמוותר רק בשבתות ויו"ט, עד שבא ר"ע ולימד שכל הימים מותרים.

במקרה הנ"ל בתאנים (ראה אנשים וכו'), לכו"ע מותר לאביו ואחיו לאכול מהתאנים, אבל האחרים לב"ש אסורים ולב"ה מותרים.

ביאור מחלוקת ב"ש עם ב"ה ור"ע-

לרבה המחלוקת כשהנודר אומר שאם היה יודע שאביו ואחיו ביניהם היה אומר "פלוני ופלוני

שודאי יעקרו) ויש להם פדיון. וכן באמר טלית זו קרבן אם אינה נשרפת היום, אע"ג דאיכא דליקה הטלית קדושה ויש לה פדיון.

מתי חלה הקדושה ואינה פוקעת ומתי הקדושה פוקעת מעצמה

אם אמר הרי נטיעות הללו קרבן עד שיקצצו (וכן בטלית אם אמר עד שתשרף) אין להם פדיון לעולם אלא חוזרות וקודשות. ואחר שנקצצו לבר פדא צריך לפדותם פעם אחר ויותר אינם קדושות, ולעולא א"צ לפדותם שהרי לא הקדישם אלא עד שיקצצו.

כ"ט. רב המנונא שואל על עולא קדושה שבהן להיכן הלכה, ומדמה דין זה למקדש אשה ליום אחד שאין הקידושין פוקעים אח"כ, ורבא מחלק שבקדושת דמים הקדושה פוקעת משא"כ בקדושת הגוף, ואביי מוכיח שגם קדושת הגוף פוקעת אם אמר שתפקע הקדושה, מהא דתנן שאם אמר שור זה עולה ל' יום ואח"כ יהיה שלמים, או שאמר שלאחר ל' יום יהיה עולה ועכשיו שלמים, חלה הקדושה כפי מה שאמר, וליכא למימר דאירי בהקדיש לדמי, דא"כ הסיפא מיותרת שאם קדושת עולה החמורה פוקעת כ"ש קדושת שלמים הקלה, ובהכרח שחדא בקדושת הגוף וחדא בקדושת דמים.

כ"ט: הגמ' מבארת שבר פדא יפרש את הסיפא שאם לא אמר שמעכשיו תהיה שלמים, אלא שלאחר ל' יום תהיה עולה, חלה הקדושה כפי שאמר, כמו במקדש אשה לאחר ל' יום שחלים הקידושין אע"פ שנתעכלו המעות, וקמ"ל שאינו יכול לחזור בו מהקדש, ואפי' למ"ד שאשה יכולה לחזור בתוך ל' בהקדש אינו יכול לחזור, דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט.

ל. אין הנטיעות חוזרות וקדושות, אלא כשפדאם הוא, אבל אם אחרים פדו אינם חוזרות וקדושות. רב אושעיא מסתפק בנותן ב' פרוטות לאשה ואמר לה באחת התקדשי לי היום, ובאחת לאחר שאגרשך, אם חלים הקידושין השניים, הגמ' מבארת דאין להוכיח מדברי בר פדא שחלים הקידושין כמו שחלה הקדושה אחרי שפודה, דאשה כפדאוה אחרים דמ"א.

(דאונס רחמנא פטריה, ומביא ראייה מנדרי אונסים).

האומר לאשה הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן ועד י"ב חודש ומת הרי זה גט. לרב הונא הטעם משום שלא בא, ולרבא הרי נאנס מלבוא, אלא הטעם שאם היה יודע שימות היה נותן את הגט מעכשיו.

כ"ז: האומר אם לא אבוא עד ל' יום הרי זה גט ובא ופסקיה מברא ואמר חזו דאתאי חזו דאתאי, לשמואל לא נחשב שבא, ואפי' רבא מודה בזה כיון שהוא אונס שכיח.

לרב הונא אף אם אסמכתא לא קניא בטלו זכויותיו, דלא חשיב אסמכתא משום שהתפיס זכויותיו ואמר שיהיו בטלות והודה שהם שקר. להלכה אסמכתא קניא, ודווקא אם לא נאנס, ודווקא שעשו קנין בבי"ד חשוב.

נדר מחמת אונס

מותר לידור לליסטים שהורגים ולחרמין שמחרימים ממון, ולמוכסים. ומותר לידור שהדבר תרומה או שהוא של בית המלך, אע"פ שהדבר אינו נכון.

כ"ח. ואירי מתנני' במוכס העומד מאיליו, או שאין לו קצבה, אבל במוכס של המלך ויש לו קצבה, דינא דמלכותא דינא.

הגמ' מבארת שאם נדר "יאסרו פירות העולם עלי אם אינם של בית המלך" אסור בפירות העולם, ומתנני' אירי שאמר בליבו "היום" שאע"פ שדברים שבלב אינם דברים, אונס שאני.

מחלוקת ב"ש וב"ה בדין זה - לב"ש אסור לישבע ומותר רק לידור, ולא יפתח בנדר, ולא ידור אלא מה שאמרו לו, ואם הוסיף על מה שאמרו לו מה שהוסיף אסור. ולב"ה מותר גם לישבע, (ולל"ק מבואר בבב"תא שמותר אף לפתוח בשבועה), ומותר לפתוח מעצמו בנדר ולהוסיף על הנדר ולא נאסר במה שהוסיף.

לרב אשי מבואר בבב"תא שלב"ש אין נשאלים על שבועה, ולב"ה נשאלים על השבועה.

כ"ח: האומר הרי נטיעות האלו קרבן אם אינן נקצצות היום אע"פ שהיה באותו היום רוח חזקה קדשו הנטיעות (ואין אומרים שהיה סבור

דיני הנודר מסוג אנשים מסוים

יורדי הים ויושבי יבשה - הנודר מיורדי הים מותר ביושבי יבשה. אבל הנודר מיושבי היבשה אסור ביורדי הים שאף הם בכלל יושבי היבשה. "לא כאלו ההולכים מעכו ליפו וכו' ", י"מ דהיינו שאם נדר מיורדי הים מותר בהולכים מעכו ליפו, וי"מ דהיינו שהנודר מיושבי יבשה אסור אפי' במי שדרכו לפרש רחוק יותר.

ל: רואי החמה - הנודר מרואי החמה אסור אף בסומין, שהרי לא אמר מן הרואין לאפוקי סומין, אלא כוונתו לכל אלו שהחמה רואה אותם, לאפוקי דגים ועוברים.

שחורי הראש - הנודר משחורי הראש אסור בקרחים ובעלי שיבות, ומותר בנשים וקטנים שאינם נקראים שחורי הראש, משום שאנשים נקראים שחורי הראש שהרי ראשם לפעמים מגולה ולפעמים מכוסה, אבל נשים נקראות מכוסה הראש, וקטנים נקראים מגולי הראש, ואם נדר מבעלי שער מותר בקרחים.

ילודים ונולדים - הנודר מן הילודים מותר באלו שעדיין לא נולדו (אע"פ שבלשון המקראות אין חילוק, מ"מ בנדרים הלך אחר לשון בני אדם), ואם נדר מן הנולדים לר"מ מותר באלו שכבר נולדו, ולחכמים אסור גם באלו שכבר נולדו ולא בא למעט אלא דגים ועופות שמטילים ביצים.

ל"א. שובתי שבת ואוכלי שום - הנודר משובתי שבת או מאוכלי שום אסור בישראל ובכותים, שכוונתו למצווים ועושים. אבל הנודר **מעולי ירושלים** אסור בישראל, אבל בכותים מותר לפי שאינם עולים לירושלים.

בני נח - הנודר מבני נח מותר בישראל שיצאו מכלל בני נח, ואסור בעובדי כוכבים. והנודר **מזרע אברהם** אסור בישראל ומותר בכל העכו"ם, דכתיב "כי ביצחק יקרא לך זרע".

אם מותר למודר הנאה לקנות או למכור - האומר קונם שאיני נהנה מישראל מותר לקנות ביותר מהמחיר, או למכור בפחות מהמחיר, ואם אמר קונם שישראל נהנים לי מותר לקנות בפחות או למכור ביותר, ואם אמר שאיני נהנה להם והם לי יסחור עם העכו"ם.

בזבינא חריפא הלוקח נהנה ולא המוכר, ובזבינא דרמי על אפיה המוכר נהנה ולא הלוקח, ובזבינא מציעא שניהם נהנים, והיינו כשמוכר בשוויו, אבל ביותר משוויו המוכר נהנה גם בזבינא חריפא ולא הלוקח, ובפחות משוויו הלוקח נהנה אף בזבינא דרמי על אפיה ולא המוכר.

והא דאמר שמואל שהלוקח כלי מהאומן לבדוק אם רוצה לקנותו ונאנס הכלי חייב כשואל שהנאה שלו, איירי בזבינא חריפא.

ל"א: הלוקח כלים מן האומן לשולחם לבית חמיו, והתנה שאם לא יקבלו ישלם לו דמי טובת הנאה, אם נאנסו בהליכה חייב (כשמואל שכל הנאה שלו) אבל בחזרה דינו כשומר שכר, אמנם ספסירא שלא מצא למכור חייב באונסים אף בחזרה, שהרי אם היה מוצא קונה היה מוכר לו גם בחזרה.

מולים וערלים - הנודר מן הערלים מותר בערלים ישראל, ואסור בעכו"ם מהולים. ואם נדר מן המולים אסור בערלים ישראל, ומותר בעכו"ם מהולים. מפני שהעכו"ם הם קרויים ערלים.

מאוסה הערלה שנתגנו בה רשעים.

גדולה מילה - שנכרתו עליה י"ג בריתות, דוחה שבת החמורה, לא עמדו למשה זכויותיו כשנתרשל מן המילה, (לרבי לא נתרשל אלא לא מל כדי שלא יסתכן בדרך ולא נתעכב שהרי אמר לו הקב"ה ללכת, ונענש על שנתעסק במלון תחילה. ולרשב"ג לא ביקש השטן להרוג את משה אלא את התינוק), דוחה נגעים, רק על ידה נקרא אברהם תמים, אלמלא היא לא נברא העולם (דכתיב אם לא בריתי וכו', אבל לר"א קאי אתורה), שקולה כנגד כל המצוות.

ל"ב. כל המתמים עצמו - הקב"ה מתמים לו, שעה עומדת לו.

כל המנחש ניזוק מניחוש מידה כנגד מידה, וכל שאינו מנחש מכניסים אותו למחיצה שאפי' מלאכי השרת אין יכולים ליכנס בתוכה.

כמה מימרות על אברהם אבינו

כשאמר הקב"ה לאברהם התהלך לפני והיה תמים אחזתו לאברהם רעדה, עד שאמר לו הקב"ה ואתנה בריתי.

אברהם אמר לקב"ה שראה במזלו שאין לו בן, אמר לו הקב"ה צא מאיצטגנינות שלך.

למה נענש אברהם שנשתעבדו בניו ר"י שנים - י"א מפני שעשה אנגריא בת"ח, וי"א מפני שאמר במה

מה מותר ומה אסור במודר הנאה

לשקול שקלו מותר.

לפרוע חובו מבוואר במתני' דמותר.

ל"ג: והנה נחלקו חנן ובני כהנים גדולים במי שמפרנס אשה שהלך בעלה למדה"י, לחנן איבד מעותיו, ולבני כה"ג ישבע כמה הוציא ויטול.

לרבא איירי מתני' בלוה ע"מ שלא לפרוע ולכו"ע, לרב אושעיא מתני' כחנן, ואסור אף ע"מ שלא לפרוע משום גזירה.

להחזיר אבידתו- לל"ק לכו"ע מותר למדיר להחזיר למודר כיון שהאבידה שלו, ובמקום שנוטלים שכר תפול הנאה להקדש. אבל למודר י"א שאסור להחזיר למדיר שהרי נהנה בפרוטה דרב יוסף, וי"א שגם זה מותר דפרוטה דרב יוסף לא שכח.

ל"ד: לל"ב לכו"ע מותר למודר להחזיר אבידה למדיר, דפרוטה דרב יוסף לא שכח, ונחלקו אם מותר למדיר להחזיר למודר, (ולשון מתני' ובמקום שנוטלים שכר קשה לשיטה האוסרת).

ל"ד: הנוטל ככר של הקדש כדי לאוכלו מעל לפי דמי כולו, אבל אם נטלו כדי להורישו לבניו לא מעל אלא לפי טובת הנאה.

האומר לחבירו ככרי עליך, לרבא אסור לתת לו במתנה, דכוונתו שככר זה תהיה עליו כהקדש, ורב חייא מסתפק בזה דשמא כוונתו לאפוקי דאי אזמניה עלה שלא ירצה שיזמינו לביתו.

ל"ה: האומר לחבירו השאילני פרתך, ואסור חבירו את פרתו או נכסיו עליו באם יש לו פרה אחרת חוץ מפרה זו (וכן בקרדום), ונמצא שיש לו פרה אחרת, אסור למודר להנות בחיי המדיר, ואם מת או שניתנה לו מתנה ע"י אחר מותר.

מעילה בקונמות- האומר ככר זו אסורה לכל כהקדש, לר"מ אם אכלה בין הוא בין חבירו מעל, ויש לה פדיון, ואם אמר שככר זו עליו הקדש רק הוא מועל ואין לה פדיון, ולחכמים בכל גוונא לא מעל שאין מעילה בקונמות.

ואם אסר ככרו על חבירו ונתנה לו במתנה, הנותן לא מעל שהרי אין האיסור עליו, ומקבל לא מעל אלא לכשיציא.

אדע כי אירשנה, וי"א מפני שהפריש בני אדם מליכנס תחת כנפי השכינה.

וירק את חניכיו- י"א בתורה וי"א בזהב. שמונה עשר ושלש מאות- אליעזר שהיה כנגד כולם, וי"א שחשבון שמו עולה כך.

בן ג' הכיר אברהם את בוראו.

ל"ב: נקרא אברם כשמלך על רמ"ג אברים, ואברהם כשמלך על רמ"ח אברים.

שם הפסיד את הכהונה מפני שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום, וניתנה הכהונה לאברהם.

אין לשטן רשות להשטין אלא שע"ד ימים בשנה.

הגמ' מבארת את הפסוק "עיר קטנה ואנשים בה מעט וכו', על מלחמת היצר.

הגמ' מבארת את הפסוק החכמה תעוז לאדם וכו' על כח תשובה ומע"ט.

אין בין המודר:

דין המודר הנאה ממאכל

אין בין המודר הנאה מחבירו למודר ממנו מאכל אלא שהמודר מאכל מותר בדריסת הרגל, (אבל המודר הנאה אסור, לר"א שויתור - תוספת שרגל מוכר להוסיף ללוקח אסור במודר הנאה). וכן כלים שאין עושים בהם אוכל נפש כגון חלוק טבעת טלית ונזמים, מותרים למודר מאכל ואסורים למודר הנאה, ואם רגילים להשכיר כלים אלו אסור אף למודר מאכל (ל"ג.), ונפה וכברה ורחיים ותנור אסורים אף למודר מאכל.

ל"ג: רבא מפרש דאיירי כשאסר "הנאה המביאה לידי מאכל" ובכה"ג אסור לקחת שק או חמור כדי להביא פירות, ואפי' לקחת סל אסור. ורב פפא תסתפק אם מותר לקחת סוס לרכב עליו, או טבעת ליראות בה, או לקצר דרכו בחצרו.

אסור לתרום עבור מודר הנאה בשליחותו, ואם תורם משל המודר ואמר כל התורם אינו מפסיד מותר, ובתורם משלו על של המודר בלא שליחות הגמ' מסתפקת אם מותר או אסור.

התורם משלו על של חבירו טובת הנאה שלו.

המקדיש בהמה עבור חבירו ונפל בה מום הוא מוסיף חומש והמתכפר עושה תמורה.

נטילת שכר על לימוד תורה ובמודר הנאה

ל"ז במתני' מבואר שמותר לאדם ללמד את המודר הנאה ממנו מדרש הלכות ואגדות, אבל לא ילמדנו מקרא, אבל מותר ללמד את בני ובנותיו מקרא.

הגמ' מבארת דאירי במקום שנוטלים שכר על לימוד המקרא ולא על המדרש וכו', וקמ"ל שאפי' במקום שנוטלים שכר, אסור ליטול שכר על המדרש, דדרשינן ראה לימדתי וכו' מה אני בחינם אף אתם בחינם, אבל על מקרא מותר ליטול שכר.

ומה שעל מקרא מותר ליטול שכר לרב היינו **שכר שימור**, ואין ההתר אלא בקטן, וזה אסור במודר הנאה, אבל גדול אסור ליטול שכר ומותר במודר הנאה. אבל אסור ליטול שכר על פיסוק טעמים, שהוא מדאורייתא דכתיב ויקראו בספר תורת האלוקים מפורש ושום שכל ויבינו במקרא, ספר תורת האלוקים זה מקרא, מפורש זה תרגום, שום שכל זה פסוקים, ויבינו במקרא זה פיסוק טעמים, וי"מ המסורות.

מקרא סופרים צורת הקריאה, ועיטור סופרים תיבות מיותרות שנכתבו ליפות הלשון, וקרי בלא כתיב, או כתיב בלא קרי, כולם הלכה למשה מסיני. הגמ' מביאה דוגמאות לכל הנ"ל.

לריו"ח מותר ליטול שכר על המקרא והיינו **שכר פיסוק טעמים** אבל שכר שימור אינו שייך בבנות אלא רק בבנים.

תינוקות אין קורין בתחילה בשבת ומותרים רק לשנות. ואין טעם האיסור משום שנוטלים שכר על פיסוק טעמים, והוי שכר שבת, שהרי מותר ליטול שכר בהבלעה, וכמו שמצינו שמותר לשלם לפועל ששומר אם הוא שכיר שבת או חודש או שנה או שבוע וחייב באחריות גם על שבת, אבל אם הוא שכיר יום אסור ואינו חייב

ל"ח: עבודות הכהנים במודר הנאה - הגמ' מסתפקת אם הכהנים הם שלוחי דשמיא או שלוחי דידן, ונ"מ אם מותר לכהן לעבוד עבור מי שמודר ממנו הנאה.

ולהצד שהם שלוחי דידן הא דתנן במתני' שכהן יכול להקריב עבור מי שמודר ממנו הנאה קיני זבים וקיני זבות וקיני יולדות וחטאות ואשמות, היינו דווקא בקרבנות אלו שהם קרבנות של מחוסרי כפרה, וכדאמר ריו"ח **הכל צריכים דעת חוץ ממחוסרי כפרה**, שכמו שמצינו שיכול אדם להביא קרבן על בנו קטן, כך יכול להביא על שאר מחוסרי כפרה.

לר"י אדם מביא קרבן עשיר על אשתו אע"פ שהאשה אינה עשירה, ומביא את כל הקרבנות שהיא חייבת, וזה מחיובי הכתובה. ולריו"ח בעל מביא קרבן יולדת על אשתו שוטה.

ל"ט. ומ"מ אף לריו"ח אין אדם מביא חטאת חלב על חבירו, דלא מצינו שמביא על אשתו שוטה, שאם היתה שוטה כשאכלה פטורה מן הקרבן, ואפילו אם אחר שאכלה נשתתית ונשתפית פטורה, דהואיל ונדחה ידחה.

וכן אינו יכול להביא קרבן פסח על חבירו אע"פ שמביא על בניו הקטנים, דשאני קטנים שחיונם להמנות על הקרבן אינו מדאורייתא, וכדתנן הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון לירושלים וכו', והרי א"א להמנות אחר השחיטה, ומבואר שאינם חייבים להמנות, ולא אמר כך אלא כדי לזרזם במצוות.

להצד שהכהנים הם שלוחי דידן -

אין הכהן זורק עבור המודר אלא דם חטאות ואשמות של מצורע.

הכהנים מפגלים ולא אמרינן לתקוני שדרתיך ולא לעוותי, דכתיב "לא יחשב לו פיגול יהיה" מכל מקום. (במזיד חייבים לשלם ובשווג פטורים).

ל"י: התורם עבור חבירו -

א"א לתרום משל חבירו על של חבירו, ומדעתו מהני וכן באומר כל התורם אינו מפסיד. הגמ' מסתפקת אם התורם משלו על של חבירו צריך דעתו או לא (זכות הוא, או דניחא ליעבדיה בממוניה).

ל"ט. ביקור חולים במודר הנאה- מותר לבקר את המודר הנאה ומותר למדיר אף לשבת, ואם נוטלים שכר על הישיבה ולא על העמידה אסור לשבת, וקמ"ל שאין ליטול שכר אלא על הישיבה, ואב"א גזירה שמא ישהה בישיבה. ואסור למודר הנאה לבקר את המדיר ואפי' הוא עומד, ואם לא הדירו מן חיותיה מותר לעמוד ואסור לשבת, ואם חלה בנו אסור אפי' לעמוד אלא שואלו בשוק.

מחלוקת קרח ועדתו

ל"ט: אם כמות כל אדם ימותן אלה ופקודת כל אדם יפקד עליהם- שיהיו חולים ומוטלים בעריסתן ובנ"א מבקרים אותם, מה הבריות אומרים לא ד' שלחני. מכאן רמז לביקור חולים מן התורה.

ואם בריאה- לא נברא עכשיו הגיהנום שהרי כבר נברא קודם בריאת העולם (וכן תורה ותשובה גן עדן וכסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח), וגם הפתח לא יברא שהרי אין חדש תחת השמש, אלא שאם נברא פה לגיהנום קרוב לכאן, מוטב, ואם לא **יברא ד'-** שיתקרב הפתח לכאן.

שמש ירח עמד זבולה- שעלו השמש והירח לזבול ואמרו שאם לא יעשה דין לבן עמרם ממחלוקתו של קרח אינם מאירים, וירה בהם הקב"ה חיצים וחניתות שהרי בכל יום משתחווים להם ולא מחו, ובכל יום יורים עליהם חיצים וחניתות ומאירים.

מצות ביקור חולים

ביקור חולים אין לה שיעור, לאביי היינו שאפי' גדול אצל קטן, ולרבא אפי' מאה פעמים ביום, ולשכרה נמי אין שיעור כמו שכר כל המצוות.

כל המבקר חולה נוטל אחד משישים בצערו, וכל מבקר נוטל אחד משישים ממה שנשאר (כמו בעישורייתא דבי רבי שכל בת נוטלת מהאחים עשירית ממה שהשאירה הבת שלפניה), ודווקא בן גילו.

מ. כל מי שאינו מבקר חולים כאילו שופך דמים.

כל המבקר את החולה מבקש עליו רחמים שיחיה, וכל שאינו מבקר את החולה אין מבקש עליו רחמים לא שיחיה ולא שימות א"פ שמצטער בחלו הרבה וא"א לו שיחיה.

רבא אמר שלא יגלו ביום הראשון שהוא חולה דלא ליתרע מזליה, וביום השני אמר שיפרסמו כדי ששונאיו ישמחו ואוהביו יבקשו רחמים.

באחריות. אלא טעם האיסור כדי שילכו האבות לקיים מצות עונג שבת, ואב"א משום שאוכלים ושותים ושינוי וסת תחילת חולי מעיים.

כמה מימרות על משה רבינו

ל"ח. לא העשיר משה אלא מפסולתן של לוחות. לא ניתנה פלפולה של תורה אלא למשה ולזרעו, ומשה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל.

אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גבור עשיר וחכם ועניו. שמצינו שמשה היה גבור כמעשה שבירת הלוחות, והיה עשיר מפסולת הלוחות, והיה חכם דכתיב "ותחסרהו מעט מאלוקים", והיה עניו דכתיב "והאיש משה עניו מאד".

כל הנביאים עשירים היו, ממשה ומשמואל ומעמוס ומיונה. משה כנ"ל, ושמואל ממה שבכל מקום שהלך ביתו עמו, עמוס דכתיב "כי בוקר אנוכי ובולס שיקמים", יונה דכתיב "ויתן שכרה וירד בה" והיינו שכר כל הספינה.

גדול מה שנאמר בשמואל "את שור מי לקחתי" ממה שנאמר במשה "לא חמור אחד מהם לקחתי", שמשה היה נוטל בשכר, ושמואל אפי' בשכר לא היה נוטל.

בתחילה היה משה לומד תורה ומשכחה עד שניתנה לו במתנה.

מזונות במודר הנאה- מותר לאדם לזון את אשתו ובניו של המודר הנאה ממנו, אע"פ שהמודר חייב במזונותיהם.

אסור לזון בהמה טהורה של המודר הנאה, ובבהמה טמאה לרבנן אסור, ולר"א מותר והיינו במזונות יתרים כדי לפטמה שהרי אינה עומדת לאכילה.

מותר לזון עבדיו ושפחותיו של המודר הנאה במזונות יתרים, ואף לרבנן.

ל"ח: נישואין במודר הנאה- אם נכסי אבי הכלה אסורים לחתן, אסור לחתן לישא את בתו הנערה שהרי מוסר לו שפחה לשמשו, אבל בבוגרת ומדעתה מותר, ואם נכסי החתן אסורים על אבי הכלה מותר.

המדיר בנו לתלמוד תורה מותר למלא לאביו חבית מים ולהדליק לו את הנר מפני שהם דברים קטנים שאין בהם ביטול תורה, ולרב יצחק מותר לצלות לו דג קטן.

המודר הנאה מחבירו מותר להשקותו כוס של שלום, י"מ בית האבל, וי"מ של בית המרחץ.

מ"א: לרבא החום היה טוב לחולה פעם בלי יום, אם לא שהוא שליח של מלאך המות, ורנב"י לא רצה בו. ערסן יפה לחולה.

בודרס אין מבקרים אותו ואין מזכירים שמו.

המשך דיני מוֹדֵר הנאה

רפואה- מותר לרפא מוֹדֵר הנאה, אבל אסור לרפא בהמתו, ומ"מ מותר לומר סם פלוני יפה לה, סם פלוני רע לה.

רחיצה באמבטי- מותר למוֹדֵר הנאה לרחוץ עם המדיר באמבטי גדולה, אבל באמבטי קטנה אסור, וכדי להזיע מותר, ולר"מ אסור אף באמבטי גדולה.

שינה במיטה- מותר למוֹדֵר הנאה לישן עם המדיר בימות החמה אבל לא בימות הגשמים, (אבל להסב על המיטה מותר), ובמיטה גדולה מותר אף בימות הגשמים, ולר"מ אסור בין במיטה גדולה ובין במיטה קטנה.

אכילה- מותר למוֹדֵר הנאה לאכול עם המדיר על שלחן אחד, אבל לא מתמחוי אחד, ומתמחוי החוזר לבעל הבית מותר. ולאכול מן האיבוס אסור.

חפירה יחד- אסור למוֹדֵר לחפור קרוב לחפירת המדיר, וברחוק לחכמים מותר, ולר"מ אסור גזירה אטו קרוב.

מ"ב אכילת פירות בשביעית- אם הדירו לפני שביעית ואמר נכסים אלו עליך דמשמע שאוסר אף לאחר שיצאו מרשותו, אסור גם בשביעית להכנס לשדה המדיר, ואסור לאכול מן הפירות הנוטות, דאדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו דהאומר לבנו קונם שאתה נהנה לי בחייו ובמותו, אם מת לא ירשנו. ואם אמר נכסי עליך דמשמע שאוסרם כשהם שלו, מותר לאכול בשביעית מן הנוטות. ואם הדירו בשביעית אסור להכנס לתוך שדה המדיר ומותר לאכול מן הנוטות.

והטעם שאסור להכנס לשדהו אע"פ שהתורה הפקירה את השדה כמו את הפירות, י"א שרק בעומדים האילנות על הגבול אסור, וי"א שחוששים שמא ישהה יותר מן הצורך.

האומר קונם לביתך אם מת או מכרו לאחר מותר, ואם אמר בית זה ומת או מכרו לאחר אסור.

כל המבקר את החולה ניצול מדינה של גיהנום, ושכרו בעולם הזה שמירה מיצר הרע ומיסורים ויהיו הכל מתכבדים בו ויזדמנו לו רעים שיסייעוהו.

(אם יאמרו לך נערים בנה זקנים סתור, שמע לזקנים, שבנין נערים סתירה, וסתירת זקנים בנין).

זמן ביקור חולים לא בג' שעות ראשונות או אחרונות.

הקב"ה זן את החולה.

השכינה שרויה למעלה ממראשותיו של חולה, ועל כן הנכנס לבקרו לא ישב ע"ג מיטה או ספסל או כסא, אלא מתעטף ויושב ע"ג קרקע.

מ: (כשרות נהרות לטבילה- לרב כשירוד גשם בא"י מתרבים מי הפרת ואין לטבול בנהר דרבו הנוטפים ואין הנוטפים מטהרים בזוחלים, אבל שמואל אמר שנהר מתברך ממקורו ומותר לטבול בנהר לפי שרובם ממי מעין דמטהר בזוחלים, ומאידך אמר שאין לטבול אלא בנהר פרת ולא בנהרות שמימיהם פוסקים לפעמים ביומי תשרי ואם הוא רואה בשאר ימות השנה שלא נתרבו על מה שיש בתשרי יכול ג"כ לטבול בו. ועל כן אבוה דשמואל עשה לבנותיו מקוואות ביומי ניסן, ומפצי ביומי תשרי כדי שלא ידבק טיט ברגליהם ויהיה חציצה.

מ"א: כלי גולה הם נר קערה ושטית.

בחוסר כל- י"א בלא נר ושלחן, וי"א בלא אשה, וי"א בלא שמש, וי"א בלא דעה, וי"א בלא מלח ושמן.

דעה- אין עני אלא בדעה. דדא ביה כולה ביה וכו'.

אין החולה עומד מחוליו עד שמוחלין כל עוונותיו, וי"א עד שחוזר לימי עלומיו.

החולה משכח לימודו, רב יוסף שכח לימודו והיו מזכירים לו מה שאמר. רבי לימד את רב חייא ז' אופנים מתוך י"ג, וכשחלה הזכיר לו רב חייא רק מה שלימדו ונצטער, עד שהלך רב חייא לכובס ששמע את רבי לומד את שאר האופנים ולמד ממנו ולימד את רבי והחיה את רב חייא ואת רבי, וי"א שהחיה את רב חייא ורב חייא החיה את רבי.

גדול נס שנעשה לחולה לכבות אש של שמים, מנס שנעשה לחנניה מישאל ועזריה לכבות אש של הדיוט.

כיון שהגיע קיצו של אדם הכל מושלים בו.

הגמ' מביאה מעשים להראות שכשהגיע זמנו של אדם הקב"ה מגלגל שימות (נפילה קטנה, עקרב שעבר נהר ע"ג צפרדע).

אין מבקרים חולי מעיים משום כיסופא, או חולי העין משום שהדיבור קשה לעין או מחושי הראש, אלא למי שחלצתו חמה.

מ"ד: ולר"ל כיון דמדאורייתא אין ההפקר חל אומרים לו שיעשר רק מיניה וביה, שלא יבוא לעשר מהפקר גמור על שדה זו, דהוי מן החיוב על הפטור.

והא דתנן המפקיר כרמו והשכים בבוקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשר, בין לעולא בין לר"ל אתי כרבנן, דלרבי יוסי חייב במעשר.

מ"ה: ואב"א איירי רבי יוסי בהפקיר כרמו בפני שניים, אבל בהפקיר בפני ג' הוי הפקר גמור ויוצא מרשותו מיד, וכשיטת רבי שמעון בן יהוודק שהפקר בפני שניים אינו הפקר, אבל לרבי"ל מדאורייתא אף בפני אחד הוי הפקר, ואמרו חכמים שיפקיר בפני ג' כדי שאחד יזכה ושניים יעידו.

השותפין:

הנאה המוּדָר הנאה מדבר שיש בו שותפות של המדיר

מ"ה: שותפים שנדרו הנאה זה מזה לרבנן אסורים שניהם להכנס לחצר המשותפת, ולרבי אליעזר בן יעקב מותרים, דכל אחד נכנס לתוך שלו. הגמ' (מ"ו.) מעמידה באופן שנדרו הנאה זה מזה, אבל בהדירו זה את זה מודים רבנן לראב"י כיון שהם כאנוסים. ודווקא כשאין בחצר דין חלוקה, אבל אם יש בה דין חלוקה מודה ראב"י שאסור (מ"ו:). והלכה כראב"י.

מ"ו: וכן נחלקו באופן שאחד נדר הנאה מחבירו, אם מותר למוּדָר להכנס לחצר, (ובאופן זה כופים את הנודר למכור את חלקו שמא יתקנא בחבירו וישתמש בה גם הוא). וכן נחלקו באופן שאחד מן השוק מוּדָר הנאה מאחד מן השותפים אם יכול המוּדָר להכנס לחצר.

ולכו"ע אסורים להעמיד בחצר המשותפת ריחיים ותנור, ולגדל תרנגולים.

מ"ג: שאלה הלואה ומכר - אסור למוּדָר לשאול מהמדיר או ללוות ממנו או לקנות ממנו, ובמתני' מבואר שאסור גם להשאיל להלוות ולמכור בזבינא חריפא, לרבי יוסי ברבי חנינא איירי שנדרו זה מזה, ולאביי אסור באלו משום גזירה.

אמר לחבירו השאילני פרתך, וענה לו שאין פרתו פנויה, ואמר **קונם שדי שאני חורש בה לעולם** אם דרכו לחרוש הוא אסור ושאר בני אדם מותרים שאין כוונתו אלא לעצמו, ואם אין דרכו לחרוש כולם אסורים.

הנאה מהמדיר ע"י אחר - המוּדָר הנאה מחבירו אין לו מה יאכל, מותר למדיר לומר לחנוני שאינו יודע מה לעשות, והחנוני נותן למוּדָר ונוטל מהמדיר. וכן בפועלים אומר להם וכו' והם עושים עבור המוּדָר ונוטלים שכרם מהמדיר. וכן בהולכים בדרך מותר לתת לאחר והאחר יתן למוּדָר.

הפקר

מ"ג: הנאה למוּדָר הנאה ממה שהפקיר המדיר - לרבנן מותר למדיר להפקיר והמוּדָר יקח מההפקר, ורבי יוסי אוסר, ואם הפקיר קודם הנדר מותר. הגמ' מבארת טעמא דרבי יוסי גזירה משום מתנת בית חורון שיאמר בפירוש שמפקיר כדי שיזכה בו המוּדָר. אבל אין טעמו דרבי יוסי משום שאין דעת הנודר על מה שהפקיר, דבאמת דעתו גם על מה שהפקיר, וכמו שמצינו שאם כתב מקצת נכסיו לעבדו, ואח"כ כתב כולם לעבד אחר, זכה השני להשתעבד בראשון, ומבואר שדעתו על מה שנתן כבר, וה"ה על מה שהפקיר. (על פי גירסת ופירוש הר"ן).

מ"ד: חזרה מהפקר - המפקיר שדהו יכול המפקיר לחזור בו עד ג' ימים, ואם הפקיר לזמן מסוים, יכול לחזור בו עד שזכו בה.

לעולא הבריייתא כרבנן דס"ל שהפקר יוצא מרשות המפקיר מיד, ומ"מ מפקיר לזמן שאני ואין כוונתו שיצא מרשותו עד שיזכו בה. לר"ל הבריייתא כרבי יוסי שאין הפקר יוצא מרשות המפקיר עד שיזכה בו אחר, ומ"מ אחר ג' ימים ראשונים אינו יכול לחזור בו דלא לישתכח תורת הפקר, ומ"מ בג' ימים ראשונים לא תיקנו שיחול ההפקר מפני הרמאים שמפקירים וחוזרים בהם.

לתת מתנה גמורה שיוכל המקבל להקדיש אינה מתנה, ומעשה נמי בבית חורון שנתן הבן מתנה לאחר כדי שיוכל אביו לאכול בסעודה, וכיון שהתברר שלא נתן לו ע"מ להקדיש נאסר האב. לל"ק לא נאסר אלא כשאמר בשעת נתינה שנתן רק כדי שאביו יאכל, אבל אם לא אמר שרק בשביל זה נותן, אע"פ שאמר שזו מטרתו מותר, ולל"ב אף בזה אסור כיון שהסעודה מוכיחה שלכך כוונתו.

מ"ח: קני ע"מ להקנות - המדיר את בנו הנאה, ואמר שאם בן בנו יהיה צורבא מרבנן יקנה הבן כדי שיזכה בן הבן, לפומבדיתא לא קנה, ולרב נחמן קנה (דקנין סודר קני ע"מ להקנות, ורב אשי דוחה די"ל שיוכל לזכות בסודר, ועוד דשם קונה מיד ובירושה לאחר זמן), ובמתנת בית חורון לא קנה בקני ע"מ להקנות או משום דסעודתו מוכחת עליו, או משום דאתיא כר"א הסובר ויתור אסור במודר הנאה.

מ"ו: בית הבד או מרחץ של המדיר המושכרים לאחר, אם יש למדיר תפיסת יד בהם (למחצה שליש ורביע לרב נחמן, ולאביי אף פחות מכך) אסורים על המודר, ואם אין למדיר תפיסת יד וכגון שמקבל דמי שכירות קבועים מותר.

מ"ז. מתי נאסר המודר אף כשיצא הדבר מרשות המדיר - האומר לחבירו קונם ביתך שאני נכנס, מת או מכרו לאחר מותר. אבל אם אמר קונם בית זה שאני נכנס, אם מת או מכרו לאחר אסור.

ואם אמר לחבירו קונם בית זה שאתה נכנס אסור להכנס לבית, דאדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו, כמו שמצינו שאדם שהדיר את בנו הנאה בחייו ובמותו, אם מת לא ירשנו.

איסור מודר הנאה בחילופי וגידולי הדבר שאסר - אדם שאסר פירות על עצמו אסור בחילופיהן ובגידוליהן. ובאוסר על חבירו נאסר חבירו בגידוליהן, ורמי בר חמא מסתפק אם נאסר גם בחילופיהן או לא.

מ"ז: המדיר את אשתו הנאה, מותר לה ללוות, ובעלי החוב יפרעו מן הבעל.

המקדש בפירות ערלה אינה מקודשת, ואם מכרם וקידש בדמיהם מקודשת.

האומר לחבירו הריני עליך חבירו נאסר, ואם אמר הרי אתה עלי חרם נאסר הנודר, ואם אמר הריני עליך חרם ואתה עלי שניהם אסורים.

מ"ח. שניים שנאסרו הנאה זה מזה מותרים בדבר של עולי בבל כגון הר הבית והעזרות והבור שבאמצע הדרך, ואסורים בדברים של העיר כגון הרחבה והמרחץ ובית הכנסת ובית התיבה והספרים, ותקנתם שיכתבו חלקם לנשיא או להדיוט וצריכים לזכות בין לנשיא בין להדיוט, ולר"י בכותב לנשיא א"צ לזכות, ובכותב להדיוט צריך לזכות, ואמר ר"י שאנשי גליל היו קנטרנים והיו נודרים הנאה זה מזה, ועל כן כתבו חלקיהם לנשיא, וממילא בניהם א"צ לכתוב חלקם לנשיא.

המודר הנאה מחבירו ואין לו מה לאכול, מותר למדיר לתת לאחר מתנה, והמודר מותר לאכול. ואם הוכיח סופו על תחילתו שלא היה כוונתו

הנודר מן המבושל:

הנודר ממאכלים שונים מה נכלל בדבריו

מ"ט. הנודר מן המבושל מותר בצלי ובשלוק, ורבי יאשיה אוסר. ולדברי שניהם בנדרים הלך אחר לשון בני אדם, אלא דבאתרא דרבי יאשיה אפי' לבשר צלי קרו מבושל.

אמר קונם תבשיל שאיני טועם אסור במעשה קדרה רך, ומותר במעשה קדרה עבה, לפי שאינו נקרא תבשיל אלא דבר הנאכל עם הפת, ובבבל שהיו אוכלים פת עם דייסא אסורים אף בעבה. ואסור גם בצלי שלוק ומבושל, ואסור בדלועים קטנים, שהרי החולים אוכלים בהם את פיתם ("מ דדווקא דלעת רכה מועילה לחולה, אבל דלעת קשה מזיקה לחולה, וי"מ שגוף הדלועים מזיק ותוך הדלועים מועיל, וי"מ שלרבנן שהם

של ישמעאלים (ודומה לזה היה עם רב גמדיא), ומן מטרונא שלוה ממנה מעות ואחר שהקב"ה ערב עליו, נכנסה רוח שטות בלב בת הקיסר וכו'. ומאשתו של טורנוסרופוס שבאה להכשילו בעבירה, ורק ובכה ושחק... והתגיירה ונישאת לו. ומקטיעא בר שלום שאמר לקיסר שלא יהרוג את היהודים והסכים הקיסר, אבל נשלח למות בבית מלא עפר, ומל עצמו, ונתן נכסיו לר"ע וחביריו.

נ: אמרה בת קיסר לרבי יהושע בן חנניה תורה מפוארה בכלי מכוער, אמר לה למדי מבית אביך במה מניחים יין וכו', ואלו השפירין אם היו מכוערים הוו גמירין טפי. רב יהודה נדה אשה על שזילזלה במראהו של שמואל, ומתה.

פועל שהיה עושה בכלופסין (תאנים שעושים מהם תבשיל) לא יאכל בבנות שבע, בבנות שבע לא יאכל בכלופסין.

רבי

כשראה איך מכינים אלף מיני תבשילי תאנים, אמר אבותינו אמרו נשינו טובה, אנו אפי' בעיינינו לא ראינו. הוציא בחתונת בנו כ"ד אלפי ריבוא דינרים, ולא הזמין את בר קפרא וכו'.

כשהיה מחייך היתה פורענות באה לעולם, ואמר לבר קפרא שלא יבדחו וכו'.

נ"א: בחתונת ר"ש ברבי אמר בר קפרא לרבי שיפרש לו מאי תועבה רק אם יקוד לפניו ורקד ופירש לו "תועה אתה בה", ... תבל הוא – וכי תבלין יש בה, זימה – זו מה היא, בן אלעשה חתנו של רבי לא יכל לסבול מה שהיה ויצא, והיה בן אלעשה עשיר ופיזר מעותיו ללמוד תספורת כה"ג, ראשו של זה בצד עיקרו של זה.

קדרה - הנודר ממעשה קדרה אינו אסור אלא ממעשה רתחתא המורחה ומבושל הרבה.

הנודר מן היורד לקדרה אסור בכל הנעשה בקדרה, ואסור אף בתבשיל שיוורד אחרי הקדרה לאילפס, אבל הנודר מן היורד לאילפס מותר ביורד לקדרה.

הנודר מן הנעשה בקדרה משמע גמר עשייה מותר בנעשה באילפס, והנודר מן הנעשה באילפס מותר בנעשה בקדרה.

הנודר מן היורד לתנור אינו אסור אלא בפת, ואם נדר מכל מעשה תנור אסור בכל הנעשים בתנור.

נ"א: כבוש שלוק צלי מליח - הנודר מן הכבוש אסור רק בירק כבוש, מן השלוק אינו אסור אלא

תשושי כה הדלעת מועילה, ולחולים מזיקה), ומותר בביצה טורמוטא (עיין נ: איך עושים אותה, ומועילה לכיבא), ובדלעת הרמוצה - לשמואל דלעת מקרקוזא, ולרב אשי דלעת הטמונה ברמין (נ"א.).

אכילת דיסא

מ"ט: רבא היה אוכל פיתו עם דיסא מקמח קליות. רב הונא אכל דיסא באצבעותיו, משום שכך היא עריבה יותר.

כדאי ללכת פרסה עבור דיסא, ולבישרא דתורא ג' פרסאות.

אין לפלוט מאכלו לפני רבו, אבל קרא ודיסא יפלוט אפי' לפני שבור מלכא, משום דקשה לגוף.

חד אכיל דיסא באצבעתיה וחד אכיל בהוצא וכו'.

ר"ש לא אכל בלופסין מין תאנים מפני שאין יוצאים מבני מעיים, ור"י אכל לפי ששביעתם גם למחר.

רבי יהודה

היו פניו צהובות לפי שאכל תרדים בלא מלח, וכ"ש אם היה אוכלם במלח.

היו פניו מאירות, ולא משום שהיה שותה יין שהיה היין מצער הרבה, אלא חכמת אדם תאיר פניו. ומשום שהיו כ"ד בית הכסא בין ביתו לבית המדרש, והיה בודק עצמו בכל אחד מהם.

והיה נוטל קנקן על כתפו (ור"ש לקח סל) דגדולה מלאכה שמכבדת את בעליה.

רב יהודה ואשתו היה לשניהם גלימא אחת וכו', ופעם אחת לא הגיע לבי תעניתא, ושלח לו רשב"ג גלימא ולא קיבל, והראה לשליח מתחת המחצלת הרבה זהובים אלא שאינו רוצה ליהנות בעוה"ז.

רבי עקיבא

נ: הדירו חמיו כלבא שבוע מכל נכסיו, וחיו בעניות גדולה ואמר לאשתו שאם היה יכול היה עושה עבורה ירושלים מזהב, ובא אליה ונדמה לעני כדי שיראו שיש עניים גדולים יותר שאין להם אפי' תבן, ושלחה אותו רחל ללמוד תורה, ולמד י"ב שנה מר"א ורבי יהושע, ואחר י"ב שנה חזר ושמע מאחורי הדלת שאשתו אומרת שילמד עוד י"ב שנה, וחזר ללמוד עוד י"ב שנה, ובא לביתו עם כ"ד אלף זוגות תלמידים, וכשבאה לקבל את פניו אמר לתלמידיו "שלי ושלכם שלה", והתיר לכלבא שבוע את נדרו.

נתעשר מכלבא שבוע, ומצא איל ספינה מלא דינרי זהב, וקנה מספנים תיבה והיה בה ממון של ספינה

האומר קונם פירות האלו עלי, קונם הם לפי, אסור בחילופין וגידוליהן, ואם אמר קונם פירות אלו שאיני אוכל שאיני טועם מותר בחילופיהן וגידוליהן.

נ"ג. הנודר מן התמרים מותר בדבש תמרים, הנודר מן הסתווניות מותר בחומץ סתווניות, ולריב"ב אם שם תולדתו כשמו אסור, ולחכמים ולרשב"ג הנודר מסתווניות מותר בסתווניות עצמם שאין דרך לאוכלם, ואסור ביוצא מהם, אבל בדבר שדרך לאכול גם אותו וגם את היוצא ממנו, שניהם אסורים.

דבר שיש לו שם לווי-

הנודר מן היין מותר בין תפוחים.

הנודר מן השמן מותר בשמן שומשמין, ובברייתא איתא דבא"י מותר בשמן שומשמין ואסור בשמן זית, ובבל אסור בשמן שומשמין ומותר בשמן זית, ובמקום שמשתמשים בשניהם אסור בשניהם, ואע"פ שהרוב משתמשים רק באחד אסור בשניהם, דספק לחומרא.

הנודר מן הדבש מותר בדבש תמרים.

הנודר מן החומץ מותר בחומץ סתווניות.

הנודר מן הירק מותר בירקות השדה, ובברייתא איתא שבשביעית אסור בירקות השדה ומותר בירקות הגינה, ולרבי מנניה בן גמליאל במקום שמביאים ירקות מחו"ל אסור בשניהם, וי"א שאין מביאים פירות מחו"ל משום גוש.

הנודר מן הכרישין מותר בקפלוטות.

נ"ד: הנודר מן הכרוב אסור באספרגוס, מן האספרגוס מותר בכרוב.

הנודר מן הגריסין אסור במקפה, מן המקפה מותר בגריסים.

הנודר מן המקפה אסור בשום, ורבי יוסי מתיר, הנודר מן השום מותר במקפה.

הנודר מן העדשים אסור באשישים, ורבי יוסי מתיר, הנודר מן האשישים מותר בעדשים.

האומר חיטה חיטים שאני טועם אסור בין בקמח בין בפת, האומר גריס גריסים שאני טועם אסור בין חיים בין מבושלים, האומר גריס חיטה שאני טועם מותר לר"י לכוס חיים, ולרשב"ג האומר חיטה או גריס שאני טועם אסור לאפות ומותר לכוס, ואם אמר חיטים או גריסים שאני טועם אסור לכוס ומותר לאפות, ואם אמר חיטה

בבשר שלוק, מן הצלי אינו אסור אלא בבשר צלוי, מן המליח אינו אסור אלא בדג מליח. ואם אמר כבוש שאני טועם אסור בכל הכבושים, וכן בשלוק צלוי ומליח. הגמ' מסתפקת היכא דאמר דכבוש דשלוק דצלוי דמליח אם אסור בכל או לא.

דגים- האומר דג שאני טועם אסור בגדולים ומותר בקטנים, דגה- אסור בקטנים ומותר בגדולים (בלישנא דקרא כולל גם גדולים, אולם בנדרים הולכים אחר לשון בני אדם), דג דגים או דג דגה- אסור בגדולים וקטנים, מלוחים ותפלים, חיים ומבושלים, ומותר בטריית טרופה ובציר. ואם נדר מן הצחנה אסור גם בטריית טרופה, ומותר בציר ובמוריס, ואם נדר מטריית טרופה אסור גם בציר ומוריס, הגמ' מסתפקת מה הדין בנדר מציחין, תיביעי.

חלב- הנודר מן החלב מותר בקום מים היוצאים מן החלב, ורבי יוסי אוסר, וכל אחד דיבר לפי צורת דיבור אנשי מקומו (ועל כן לר"י הנודר בעדשים מותר באשישים, ולת"ק אסור) והנודר מן הקום מותר בחלב. ובברייתא איתא שהנודר מחלב מותר בגבינה.

גבינה- אבא שאול אומר הנודר מן הגבינה אסור בין במלוחה בין בתפלה. ובברייתא איתא דמותר בחלב.

נ"ה. בשר- הנודר מן הבשר מותר ברוטב ובקיפה, ורבי יהודה אוסר, ואמר ר"י שר"ט אסר גם ביצים שהתבשלו עם הבשר, ואמרו לו חכמים שהיינו כשאמר בשר זה עלי אז אסור בנתערב אם יש בו בנותן טעם. וכן הנודר מן היין מותר בתבשיל שיש בו טעם יין, אבל אם אסר יין זה אם יש בו בנותן טעם אסור. (הנודר מן הקיפה מותר ברוטב).

היוצא מן הפירות-

נ"ו: הנודר מן הענבים מותר ביין, מן הזיתים מותר בשמן, ואם אסר על עצמו זיתים וענבים אלו אסור ביין ושמן, הגמ' מסתפקת מה הדין אם אמר זיתים וענבים שאיני טועם, אם מותר ביין ושמן או לא.

מר שמואל שציווה לתת מעללתא דנהר פניא שנותנים מכל דבר, (והקפיד רב יוסף על ששאלו רבא דבר שידע, ובא רבא ומזג לו יין, ואמר לו רב יוסף שלא ישב עד שיפרש לו הפסוק ומדבר מתנה וכו', ופירש רבא שע"י שעושה עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל תורה ניתנת לו במתנה, ונחלו קל, ועולה לגדולה, ואם הגביה עצמו הקב"ה משפילו, ואם חוזר בו הקב"ה מגביהו).

נ"ה: הנודר מפירות השנה אסור מפירות כל אותה השנה, ומותר בגדיים ובטלאים ובחלב ובביצים ובגוזלות, ואם אמר גידולי שנה עלי אסור בכולם. ואם נדר מפירות הארץ אסור בכל פירות הארץ ומותר בכמהין ופטירות, ואם נדר מגידולי קרקע אסור בכמהין ופטירות, ואף שברכתם שהכל (כמו מלח זומית) ולא האדמה, הם מתרבים מהאדמה אך לא יונקים ממנה אלא מהאוויר.

הנודר מן הכסות מותר בשק וביריעה ובחמילה, ואסור בפונדא ובפסקיא ובסקרוטיא ובקטבליא ואנפילא ופליניא ומכנסים וכובע. ומותר לצאת בשבת מפני הגשמים בשק עבה ובסגוס עבה וביריעה ובחמילה, אבל לא בתיבה או בקופה או במחצלת, והרועים וכל אדם יוצאים בשקים.

מתי אסור בלבישה או בכיסוי או בטעינה- אמר קונם צמר עולה עלי מותר להתכסות בגיזי צמר, ואם אמר קונם פשתן עולה עלי מותר להתכסות באניצי פשתן. ר"י אומר הכל לפי הנודר שאם טען צמר או פשתן והזיע והיה ריחו קשה ואז נדר מותר להתכסות ואסור להפשילו לאחוריו, ואם היה לובשו והיה צר עליו ונדר אסור ללבוש ומותר לטעון, ואם היה טעון בו והזיע ונדר, מותר ללבוש ואסור לטעון.

נ"ו: הנודר מן הבית לר"מ מותר בעליה ולחכמים אסור בעליה. רב חסדא ואבבי נחלקו אם מה שצריך פסוק לרבות דין נגעים בעליה זה לר"מ או אף לרבנן (דמחבר בארעא משמע). ומה שאמר עולא שאם אמר בית בביתי אני מוכר לך מראהו עליה, או דאטיא כר"מ, או שהכונה שמראהו המעולה שבבתים. הנודר מן העליה מותר בבית.

חיטים או גריס גריסים שאני טועם אסור בין לאפות בין לכוס.

הנודר מן הירק:

מחלוקת ר"ע וחכמים מה נקרא מינו-

נ"ד: הנודר מן הירק מותר בדלועין, ואם נדר מירק המתבשל בקדרה לרבנן מותר בדלועין, ולר"ע אסור בדלועין. ומחלוקתם היא אם נחשב מינו בדבר שצריך השליח לחזור ולהמלך עליו עם המשלח. ומודה ר"ע שאינו לוקה על הדלועים דאינם אסורים אלא מספק. ואסור בפול המצרי לח ומותר ביבש.

שליח שעשה שליחותו בעה"ב מעל, ואם לא עשה שליחותו וכגון שאמר לו בעה"ב שיתן לאורחים בשר ונתן להם כבד או להיפך בעה"ב מעל, לרב חסדא לר"ע מעל השליח, ולאב"י כיון שמודה ר"ע שצריך להמלך בבעה"ב ממילא השליח מעל.

נ"ד: הנודר מן הבשר אסור בכל מיני בשר, ואסור בראש וברגלים ובקנה ובכבד ובלב ובעופות, אבל מותר בבשר דגים וחגבים, (ההבדל בין דגים לעופות הוא באופן שהקזי דם שהעופות ראויים לו ע"י שליחה וכוונתו לידור מהם, אבל דגים אינם ראויים לו, ולאב"י איירי במי שכואבות לו העיניים והדגים קשים לעיניים ואמנם בסוף החולי מועילים הדגים לעיניים), ולרשב"ג אינו אסור אלא בכל מיני בשר ומותר בראש וכו', וכן היה רשב"ג אומר שקרביים אינם בשר ומי שקונה אותם לאכילה כבשר לאו בר אינש, ורשב"ג הוא תנא דמתני' דפליג על ר"ע.

נ"ה: הנודר מן הדגן לר"מ אסור בפול המצרי יבש ומותר בלח, ומותר בפירות האילן ובירק, ומותר באורז וחילקא וטרגיס וטיסני. ולחכמים אינו אסור אלא בה' מינים. ומודה ר"מ שהנודר מן התבואה אינו אסור אלא בה' מינים, וקמ"ל שלא אומרים דתבואה כל מיילי משמע. ואמנם תבואת השדה כולל כל דבר הגדל בשדה. וכן לשון עללתא כולל כל דבר, ונ"מ בירושת בנו של

פירות האלו עלי, או שאמר קונם הן על פי, או שאמר קונם הן לפי, אסור בחלופיהן בגידוליהן, ומותר בגידולי גידוליהן ואם אין זרעו כלה אפי' גידולי גידולים אסורים. אבל אם אמר שאני אוכל שאני טועם מותר בחלופיהן וגידוליהן.

וכן האומר לאשתו קונם מעשי ידיך עלי, קונם הן על פי, קונם הן לפי, אסור בחלופיהן וגידוליהן, ואם אין זרעו כלה אפי' גידולי גידולים אסורים. ואם אמר שאני אוכל שאני טועם מותר בחלופיהן וגידוליהן.

נ"ז: ישמעאל איש כפר ימא מסתפק בבצל שעקרו בשביעית ונטעו בשמינית ורבו גידוליו על עיקרו, **אם גידולי ההתר מעלים את האיסור או לא.**

הגמ' מביאה שלדברי רבי ינאי מותר (בצל של תרומה). ולר"ח אסור, ועל כן אם הרכיב אילן ערלה בזקנה, אסורים פירות הערלה אפי' הוסיפו מאתים. וכן סובר רבי יהונתן בבצל שנטעו בכרם ונעקר הכרם וגדל אח"כ הבצל.

הגמ' מביאה כמה מימרות לראיה ספק הנ"ל - ליטרא של בצלים שתיקנה זרעה בשדה צריך להפריש גם על העיקר. (אין מכאן ראיה לספק הנ"ל, דדילמא לחומרא שאני).

נ"ח: דבר שיש לו מתירין (טבל, מעשר שני, הקדש, חדש) אינם בטלים כלל. ודבר שאין לו מתירין (תרומה, תרומת מעשר, חלה, ערלה, כלאי הכרם) נתנו חכמים שיעור לביטולם. ושביעית שיעור הביטול לאכילה בנותן טעם, אבל לביעור אין לה שיעור. (גם מכאן אין ראיה דדילמא לחומרא שאני).

בצלים של שישית שירדו עליהם גשמים בשביעית וצמחו, אם העלים שלהם שחורים אסורים מפני שגדלו מהקרקע, אבל אם העלים ירוקים מותרים. ולרבי חנניא בן אנטיגנוס אם יכולים ליתלש בעלים שלהם אסורים, ואם לאו מותרים. ובאופן שאסור בהנ"ל, מותר בעלי בצלים של שביעית שנכנסו לשמינית. (אין מכאן ראיה לספק הנ"ל דדילמא איירי כשטחנם).

נ"ח: המנכש עם הכותי בחסיות שאין זרעם כלה, מותר לאכול מהם אכילת עראי ומעשרם ודאי. ומותר לאכול במוצאי שביעית מגידולי

הנודר מן המיטה לר"מ מותר בדרגש, ולחכמים אסור בדרגש. לעולא דרגש היינו ערסא דגדא מיטה למזל, לרבין היינו ערסא דצלא מיטה של עור, וי"מ שגם מיטה וגם דרגש היו מסרגים אותם מגופם בנקבים, ולא היו כורכים החבלים על ארוכות המיטה, אלא שמיטה היו מכניסים ומוציאים הרצועות בנקבים, ודרגש מכניסים ומוציאים בלולאות).

הנודר מן הדרגש מותר במיטה. בסעודת הבראה של מלך כל העם מסובים על הארץ, והוא מיסב על הדרגש.

אבל בימי השבעה היה כופה את כל המיטות בביתו, אבל את הדרגש לא היה כופה אלא זוקף, ולרשב"ג מתיר קרביטיו והוא נופל מאיליו, וכן הלכה. מיטה המיוחדת לכלים א"צ לכפותה. ומיטה שנקליטיה יוצאים זוקפה.

נ"ו: **הנודר מן העיר** מותר להכנס לתחומה (דכתיב ומדותם מוחץ לעיר) ואסור להכנס לעיבורה (דכתיב בהיות יהושע ביריחו).

הנודר מן הבית אסור מן האגף ולפנים, אבל מן האגף ולחוץ אסור, (וגבי מצורע דכתיב ויצא מן הבית צריך הכהן לצאת מן הבית כולו ולהסגיר כשהוא עומד בצד המשקוף. ומ"מ אם עמד תחת המשקוף והסגיר או שהסגיר מביתו הסגרו מוסגר.

הדיר את אשתו...עד הפסח

נ"ז: האומר לאשתו מה שאת עושה אינו אוכל או איני מתכסה עד הפסח, אם עשתה לפני הפסח מותר לאכול או להתכסות אחר הפסח. אבל אם אמר מה שאת עושה עד הפסח איני אוכל או איני מתכסה, אסור אף אחר הפסח. ואם אמר שלא תהנה עד הפסח אם תלך לבית אביה עד החג, אם הלכה לפני פסח אסורה בהנאתו עד פסח, ואם נהנתה לפני פסח אסורה בכל יחל ללכת עד החג. ואם אסר הנאתו עליה אם תלך לבית אביה עד הפסח, והלכה לפני הפסח, אסורה בהנאתו עד החג, ומותרת ללכת לבית אביה אחרי הפסח.

דין גידולים

מתי הנודר נאסר בחלופין וגידולים - האוסר על עצמו מין מסוים מותר בחלופיו וגידוליו, אבל אמר קונם

קונם יין:

הנודר לזמן מסוים מה בכלל האיסור

יום- הנודר קונם יין שאני טועם היום אינו אסור אלא עד שתחשך, ומ"מ צריך שאלה לחכם, י"מ גזירה היום משום נודר ליום אחד, וי"מ משום שהנודר כאילו בנה במה וכו'.

ס: שבת- הנודר לשבת זו אסור בכל השבת, והשבת בכלל השבוע שעבר, (ולא אמרין שכוונתו לימי החול).

חודש- הנודר לחודש זה אסור בכל החודש, ור"ח בכלל החודש הבא, (ואפי' בל' בחודש מותר, דקרו לי אינשי ריש ירחא).

שנה- הנודר לשנה זו אסור בכל השנה, וראש השנה בכלל השנה הבאה, וראש השנה בכלל השנה הבאה.

שבוע- הנודר לשבוע זה אסור בכל השבוע, ושביעית בכלל השבוע שעבר.

יום אחד וכו'- הנודר ליום אחד, שבת אחת, חודש אחד, שנה אחת, שבוע אחד, בכל אלו אסור משך הזמן שנדר מיום ליום. (ס.).

יום- הגמ' מסתפקת מה הדין באמור קונם יין שאני טועם יום, אם דינו כאומר היום, או שדינו כאומר יום אחד. (ממתני' ליכא לדיוקא. וממתני' דנתעברה השנה ליכא ראיא, דהחידוש הוא שלא הולכים אחר רוב שנים שאינם מעוברות).

ס"א. יובל- הנודר ליובל, לרבנן דס"ל שאין מונים את היובל עצמו לשנות השמיטה הבאה, אסור הנודר גם בשנת היובל. ולר"י הסובר שמונים את היובל לשנות השמיטה הבאה, מותר ביובל. הגמ' מבארת מחלוקתם בביאור הפסוקים.

הנודר עד... עד מתי נאסר

ס"א: הנודר עד הפסח אסור עד שיגיע הפסח. הנודר עד שיהא אסור עד שיצא הפסח.

ישראל החשוד על השביעית. הגמ' אומרת שלרב יוחנן ורבי יונתן הסוברים שאין גידולי ההתר מתירים את האיסור, צ"ל דשאני שביעית שכוין שאיסורה ע"י קרקע בטלה ע"י קרקע.

ואמנם מעשר לא חשיב איסורו ע"י קרקע, אלא דיגון גורם. ועל כן אין הגידולים מבטלים את המעשר, (אם זרע מעשר שלא הפריש ממנו תרומת מעשר, וגדל בשביעית, הרי הגידולים הם מעשר, וצריך להפריש עליהם ממקום אחר לפי חשבון, כיון שהגידולים הם שביעית).

נ"ט. הגמ' מוכיחה מהא דקתני במתני' (נ"ז). דאם אין זרעו כלה אסור בגידולי גידוליהן, שאין הגידולים מפקיעים את האיסור מן העיקר. והגמ' דוחה דשאני קונמות דמצוה לישאל עליהם, הוי דבר שיש לו מתירין שאינו בטל, אבל תרומה אע"פ שאפשר לישאל עליה בטלה במאה, דאינה חשובה דבר שיש לו מתירין, שאע"פ אפשר לישאל עליה אין מצוה לישאל עליה.

ביאורים וחידושים בדברי ריו"ח ורבי ינאי-

נ"ט: התר שבו להיכן הלך- הגמ' מבארת שלריו"ח בצל מתוקן שזרעו וצמח צריך להפריש מעשר לפי כולו, ולא אמרין התר שבו להיכן הלך. אבל החולקים סוברים שאין מפרישים על העיקר, ורשב"ג שאמר שרק מה שגדל בשביעית נאסר לא חולק על ת"ק. וריו"ח סובר שלא איירי רשב"ג אלא בדבר שלא טרח בו, אבל אם טרח בטל העיקר ברוב הגידולים, וגבי מעשר אף כשטרח אין העיקר בטל, מגזה"כ.

ס. הגמ' מבארת שגם לרבי ינאי גידולי תרומה תרומה, וגידולי גידולים חולין, וס"ל דהא דתנן שבדבר שאין זרעו כלה גם גידולי גידולים אסורים, היינו בלא רבו הגידולים על העיקר, אבל אם רבו הגידולים על העיקר מותר.

עצים לבית שעובדים בו ע"ז לאש, ואמר הטעם משום שרוב עצים להסקה ם עומדים ולא לע"ז).

עד הקציר - בסתמא אסור עד שיתחילו לקצור חיטים ולא שעורים, אולם הכל לפי מקום נדרו.

היה בגליל ונדר עד הקיץ וירד לעמקים, אע"פ שהגיע הקיץ בעמקים אסור עד שיגיע הקיץ בגליל.

עד הגשמים או עד שיהו הגשמים - לחכמים אסור עד שתירד רביעה שניה, ולרשב"ג עד שיגיע זמנה של רביעה שניה. ואמר רבי זירא שאם אמר **עד הגשם** אף לחכמים אינו אסור אלא עד זמן רביעה שניה.

עד שיפסקו הגשמים - לר"מ אסור עד שיצא ניסן, ולר"י עד שיעבור הפסח.

ס"ג. זמן ג' רביעות - לר"מ רביעה ראשונה זמנה בג' חשון, והשניה בז', והשלישית בכ"ג. ולרבי יהודה ראשונה בז', שניה בי"ז, שלישית בכ"ג. ולרבי יוסי ראשונה בי"ז, שניה בכ"ג, והשלישית בר"ח כסלו. רביעה ראשונה נ"מ לשאל גשמים, שניה לנודר עד הגשמים (לרבי זירא), שלישית זהו הזמן שהיחידים מתחילים להתענות, אם לא ירדו גשמים.

חודש העיבור בנדרים - הנודר לשנה אסור אף בחודש העיבור, ואם נדר עד ר"ח אדר אסור עד ר"ח אדר הראשון, ואם נדר עד סוף אדר אסור עד סוף אדר הראשון. לאב"י אף לר"מ שאדר השני הוא אדר סתם, אם נדר ולא ידע שהשנה מעוברת כוונתו לאדר הראשון, ואם ידע כוונתו לאדר השני. ולר"י סתם אדר הוא אדר הראשון.

כמה אומדנות בדעת הנודר

ס"ג. קונם יין שאני טועם עד הפסח - מותר בליל פסח, שאין כוונתו אלא עד זמן שדרך לשתות. וכן הנודר מבשר עד הצום כוונתו עד ליל הצום ערב יו"כ. וכן הנודר משום עד שבת כוונתו עד ליל שבת.

האוסר את עצמו אם חבירו לא יקח משלו לבניו כור חיטים וב' חביות יין, יכול להפר שלא ע"פ חכם, שהרי **לא נדר אלא לכבודו וזהו כבודו**.

הנודר עד לפני הפסח וכן בכל דבר שזמנו קבוע לר"מ אסור עד שיגיע הפסח, ולרבי יוסי אסור עד שיצא. הגמ' אומרת שהשיטה מוחלפת, שהרי מצינו בקידושין שלרבי יוסי לא מעייל איניש נפשיה לספיקא ולפי זה אין כוונתו אלא עד שיגיע פסח ולר"מ מעייל איניש נפשיה לספיקא. (באומר קידשתי את ביתי הגדולה, לרבי יוסי רק הגדולה שבגדולות אסורה, ולר"מ כולם אסורות חוץ מהקטנה שבקטנות).

הנודר עד הקציר וכן בכל דבר שאין זמנו קבוע, אסור רק עד שיגיע.

הנודר עד הקיץ אסור עד שיתחילו העם להכניס בכלכלות של תאנים, ולא בכלכלות של ענבים.

הנודר מפירות קיץ - לת"ק אינו אסור אלא בתאנים, אבל ענבים לא נקצצים ביד. ולרשב"ג ענבים בכלל תאנים, כיון שכשמתבשלים יפה נקצצים ביד.

ס"ב. הנודר עד שיעבור הקיץ אסור עד שיקפלו רוב המקצועות. ובזמן זה שאר התאנים מותרות משום גזל ופטורות מן המעשר. הגמ' מביאה מעשים איך נהגו כמה תנאים בדין זה.

משתמש בכתרה של תורה ותורה לשמה

המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם (ק"ו מבלשצר).

ר"ט אכל תאנים בזמן שקופלו המקצועות, ורצה בעל השדה לזרוקו בנהר (שחשב שהוא גונב לו כל השנה) ואמר לו שהוא טרפון והניחו, ונצטער על שנשתמש בכתרה של תורה, ולא פייסו בדמים שהרי היה עשיר גדול.

לשמה - אל יאמר אדם אקרא כדי שיקראוני חכם, אשנה וכו', אלא למד מאהבה וסוף הכבוד לבוא.

עשה דברים לשם פעלם ודבר בהם לשמם, ואל תעשה עטרה להתגדל בהם, ולא קרדום להיות עודר בו.

שרי ליה לאיניש להודיע עצמו במקום שאין יודעים. וכן מותר לומר שהוא ת"ח כדי שידונו אותו בתחילה, ככהן שנוטל בראש דכתיב בכהן "וקדשתו" לכל דבר שבקדושה יהיה ראשון.

ס"ב: מותר לת"ח לומר שאינו רוצה לשלם מס, ומותר לומר לשם כך שהוא כהן לע"ז. (רב אשי מכר

שפותחים בנולד, או שהכונה שירדו מנכסיהם ולא נולד הוא שהרי העניות מצויה.
ד' חשובים כמתים עני ומצורע וסומא ומי שאין לו בנים דכתיב וכו'.

ס"ה. המוזר הנאה בפני חבריו אין מתירים לו אלא בפניו (ולכן היה צריך משה להתיר נדרו בפני יתרו. ולא היה יכול צדקיהו להתיר השבועה שנשבע לנבוכדנצר שלא יגלה שאכל ארנבת חיה, וקרא נבוכדנצר לחכמים וכו').

אם אמר בנדר עצמו שנודר מפני דבר מסוים (אביה רע, כלב רע בתוכו), ואמרו לו שהשתנה הדבר, לר"מ פותחין בזה, ולחכמים אף בזה אין פותחין.

לרב הונא טעמא דר"מ משום שנעשה כתולה נדרו בדבר. ולריו"ח איירי שאמרו לו שכבר בשעת הנדר לא היה כמו שאמר.

ס"ה: הגמ' מקשה על ריו"ח ממתני' לקמן ס"ו. בכעורה וכו', למה לי למיתני תרתי, קשיא.

פתח מן הכתוב בתורה - לר"מ פותחין לאדם ואומרים לו אילו היית יודע שאתה עובר על לא תקום וכו', ואם אמר שאם היה יודע לא היה נודר, הנדר מותר.

וחי אחיך עמך - עני מחויבים קרוביו לפרנסו לפני שנופל לידי גבאי.

פתח בכתובת אשתו - ר"ע פתח נדר לאדם שנדר מאשתו הנאה וכו' ואמר שאילו היה יודע שהוא כך לא היה נודר.

הגמ' דנה במעשה זה אם מוכח שמטלטלין משתעבדי לכתובה, ואומרת שאין מזה ראייה ולא תקח אלא קרקע. וכן הגמ' דנה אם מוכח שאין מסדרין לבעל חוב, ואומרת שאין מזה ראייה, ולא תיפרע מיד, אלא שאין מקרעין שטר הכתובה.

ס"ו. פותחים בימים טובים ושבתות.

נדר שהותר מקצתו

בראשונה היו אומרים שאם מתירים ע"י שפתחו בכבוד שבתות ויו"ט אין מותר אלא בימים אלו, עד שבא ר"ע ולימד שנדר שהותר מקצתו הותר כולו.

וכן האוסר את חבריו אם לא יתן לבנו וכו', לחכמים יכול לומר לו **הריני כאילו התקבלתי**, אבל לר"מ אסור עד שיתן.

היה מפציר בחבירו לשאת את בת אחותו ואסרה חבירו בהנאה, או שגירש את אשתו ואסרה בהנאה, מותרות להנות לו שאין כוונתו לאסור אלא הנאת אישות.

היה מפציר בחבירו שיאכל אצלו, ואסר על עצמו להכנס לביתו ולשתות טיפת צונן, מותר בזה, שאין כוונתו לאסור אלא אכילה ושתייה.

רבי אליעזר:

דיני התרת נדר ע"י פתח

כבוד אביו ואמו וכבוד המקום

ס"ד. כבוד אביו ואמו - לר"א פותחים בכבוד אביו ואמו, ולחכמים אין פותחין, ובנדר שבינו לבין אביו ואמו, אף לחכמים פותחים בכבוד אביו ואמו.

כבוד המקום - רבי צדוק אמר שלר"א יפתחו בכבוד המקום, ואמרו לו חכמים א"כ אין נדרים. לאביי הכונה שאין הנדרים ניתנים יפה מפני שאינו מעיז פניו לומר שהיה נודר, ולרבא הכונה שא"כ יהיו נדרים מותרים בלא להשאל לחכם.

ס"ד: ומה שחכמים מודים לר"א בנדר שבינו לבין אביו ואמו, לאביי הטעם מפני שהיה חצוף לידור ולא ישקר לומר שאם היה יודע לא היה נודר, ולרבא אין חוששים שכל אחד יתיר לעצמו, כיון שבשאר הנדרים צריך ללכת לחכם.

נולד - לר"א פותחין בנולד (אילו הייתי יודע שיהיה...) , ולחכמים אין פותחין. ונחלקו בהתר למשה לרדת למצרים "כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך" אם מתו ממש ומבואר

נערה המאורסה:

ס"ז. נערה המאורסה אביה ובעלה מפירים נדריה אבל אין אחד מהם יכול להפר לבדו. וכ"ש אם אחד מהם קיים את הנדר שאין השני יכול להפר, ואע"פ שאחד הפר והשני קיים וחזר ונשאל על הקמתו, אינו יכול להפר, אלא צריכים להפר בבת אחת.

מקור דין נערה המאורסה בפסוקים

דכתיב "ואם היו תהיה לאיש וכו' " ואירי בארוסה. שהרי הפסוק "ואם בית אישה נדרה" אירי בנשואה, ואצ"ל שאין הבעל מיפר בקודמין. ואב"א "תהיה" קידושין משמע.

ס"ז: וא"א לומר שהאב מיפר לבדו, דא"כ למה צריך קרא בנערה פנויה שהאב מיפר. וא"א לומר שהארוס מיפר לבדו (אלא שאם האב הקים אין יכול הארוס להפר), דא"כ למה צריך קרא בנשואה שהבעל מיפר לבדו, ואם משום שבעל לא מיפר בקודמין וארוס מיפר, הרי אין כוחו בקודמין אלא יחד עם האב, וא"כ לבדו אינו יכול להפר.

ס"ח. דבי רבי ישמעאל לומד דין נערה המאורסה מ"בין איש לאשתו בין אב לבתו". ורבי לומד מפסוק זה שהבעל מיפר נדרים שבינו לבינה.

הגמ' מסתפקת אם בעל מיגז גיז או מיקלש קליש, ונ"מ בנדרה משני זיתים ואכלה אותם אחרי הפרת הבעל, דאם מיגז גיז לוקה כיון שחצי נשאר באיסורו החזק, ואם מיקלש קליש אינה לוקה כיון שכל הנדר קלש. הגמ' (ס"ט.) פושטת שלב"ש מיגז גיז, ולב"ה מיקלש קליש.

מתי נתרוקנה רשות לאב

אם לא שמע הבעל על הנדר, או ששמע ושתק, או ששמע והיפר, ואח"כ מת האב באותו היום, נתרוקנה רשות לבעל, והפרתו הפרה.

והיינו כשנדר קונם שאיני נהנה לכולכם, או שנדר לזה ולזה והותר הראשון, אבל אם הותר האחרון הוא מותר וכולם אסורים.

ואם אמר לזה קרבן ולזה קרבן צריכים פתח לכל אחד. והיינו כר"ש דאמר עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד.

וכן בנדר מ"ין מפני שהוא רע למעיים ואמרו לו שהמיושן יפה למעיים, הותר בכל היינות (ואפי' אינו טוב אלא שאינו רע, די בזה להתיר את הנדר). וכן בנודר מבצל מפני שהוא רע ללב וכו' הותר בכל הבצלים.

פותחין לאדם בכבוד עצמו, ובכבוד בניו.

האומר קונם שאני נושא את פלונית שהיא כעורה ונמצאת נאה וכו', מותר בה. לא מפני שנעשית כך, אלא מפני שהנדר טעות. ולרבי ישמעאל אפי' נעשית נאה מותר בה, ומעשה באחד שנדר הנאה מבת אחותו, והכניסוה לבית רבי ישמעאל ויפיה והתירה רבי ישמעאל, בכה רבי ישמעאל ואמר בנות ישראל יפות הן אלא שהעניות מנוולתם, וכשמת היו בנות ישראל נושאות קינה וכו'.

ס"ז: הגמ' מביאה מעשים בתנאים שזלזלו בכבודם כדי להשכיך שלום בין איש לאשתו. רבי יהודה טעם וכו'. רשב"ג התיר לאשה לרוק (ודי שתרוק בבגדיו כיון דלזילותא קמיכוון). ורבי שמעון לא הסכים שלא לזלזל בכבוד התורה, וכדי שלא יתרגלו בנדרים.

רבי ישמעאל ברבי יוסי התיר נדר שאסר בעל על אשתו עד שתראי מום יפה שבך, ואף שלא היה בה שום דבר יפה התירו, דשמה לכלוכית היה יפה לה.

בבא בן בוטא אמר לאשה ששברה על ראשו ב' נרות מפני שכך ציווה בעלה, את עשית רצון בעלך, המקום יוציא ממך ב' בנים כבבא בן בוטא.

ואת"ל שאין בכלל דבריו הפרה, ילה"ס אם כשהוסיף ואמר ומופר לאחר שעה הוי הפרה, או שכיון שקיים אינו יכול להפר. אשה שאמרה הריני נזירה, ושמע בעלה אמר ואני, אינו יכול להפר נזירותה. הגמ' מבארת שאין ראייה מכאן שהקמה לשעה הוי הקמה לעולם, די"ל שכשאומר ואני הוי הקמה לעולם.

דין נתרוקנה - מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל, דכתיב "בנעוריה בית אביה", אבל אם מת הבעל נתרוקנה רשות לאב, דכתיב "ואם היו תהיה לאיש" משמע שיש ב' היות ולפני שניהם האב יכול להפר. ואף בנדרים שנראו לארוס יכול להפר, שאלו שלא נראו הא כתוב "בנעוריה בית אביה".

ע: הפרה בבוגרת - אין האב מיפר נדרי בתו בוגרת, אבל הבעל מיפר אף בבוגרת, ודווקא כשנשא בוגרת, אבל אם קידשה כשהיא נערה ובגרה אינו מיפר, שהרי אין אומרים נתרוקנה רשות לבעל. בוגרת שנתארסה ושהתה ל' יום לר"א הארוס מיפר נדריה לבדו (וכן בנערה ששהתה י"ב חודש), ולרבנן אינו מיפר לבדו.

ארוסה שנדרה ונתגרשה או מת הבעל

ע"א: אם נתארסה בו ביום אפי' למאה, אביה ובעלה האחרון מפירים נדריה, ואפי' נדרים שנראו לארוס ראשון מיפר הארוס האחרון. דכתיב "ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה", ועליה מרבה נדרים שנראו לארוס ראשון. היפר האב ומת הבעל ונתארסה בו ביום אפי' מאה פעמים, אביה ובעלה האחרון מפירים נדריה.

ע"א: ואם הבעל הראשון היפר ומת, לב"ש חוזר האב ומיפר חלקו של בעל, דבעל מיגז גיזי וחלקו בנדר בטל ונתרוקנה רשות לאב, ולב"ה אינו יכול להפר לבדו בלא ארוס אחרון דבעל מיקלש קליש ואין הפרת הבעל חלה כלל בלא הפרת האב.

אם גירושין כשתיקה או כהפרה

הגמ' מסתפקת אם גירושין כשתיקה או כהפרה, ונ"מ בנדרה ושמע בעלה, וגירשה, והחזירה באותו יום, אם יכול להפר.

ס"ח: אבל אם שמע וקיים, או ששתק והאב מת ביום שלאחריו. אין האב יכול להפר.

אם הבעל היפר, אפי' לא שמע האב עד שמת הבעל, יכול האב להפר.

אם הבעל היפר ומת האב, אין הבעל יכול להפר, מפני שאין הבעל מיפר אלא בשותפות. ואפי' אם האב היפר לפני שמת, אין הבעל יכול להפר.

ס"ט: אם האב היפר ומת הבעל, לב"ש חוזר האב ומיפר חלקו של בעל, ולב"ה אין האב יכול להפר. (ונחלקו אם בעל מיגז גיזי או מיקלש קליש).

כמה דינים בהקמה והפרה

נשאלים על הקמה, ואין נשאלים על הפרה.

הקים ב' פעמים ונשאל על ההקמה הראשונה, חלה ההקמה השניה (כמו גבי ב' שבועות).

ס"ט: אמר קיים לכו ומופר לכו ולא תיחול הקמה אא"כ חלה הפרה, חלה ההפרה בלא ההקמה. וכמו שמוצינו באומר הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים שלרבי יוסי אם נתכוון להחיל ב' הקדושות יחד חלים ב' הקדושות, ומה שאמר כל אחת בנפרד מפני שא"א לאומרים יחד. וא"כ ה"ה הכא אין כוונתו להפר אחר ההקמה אלא יחד עם ההקמה. ואפי' לר"מ הסובר שחלה רק קדושת עולה, מ"מ אם אמר שלא תחול קדושת עולה בלי קדושת שלמים חלים ב' הקדושות, והכא הרי אמר לא תיחול הקמה אא"כ חלה הפרה.

אמר קיים ומופר לכו בבת אחת לא חל כלל, דכל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו.

רבה מסתפק היכא שאמר קיים לכו היום, אם בכלל אמירתו שיהא מופר למחר או לא.

ע: ואת"ל שאינו מופר ילה"ס מה הדין באמר מופר לכו למחר אם בכלל דבריו שהנדר קיים היום והרי א"א להפר למחר, או שכוונתו שיהא מופר למחר מהיום.

ואת"ל שהנדר קיים, ילה"ס מה הדין אם אמר קיים לכו שעה, אם יש בכלל דבריו שיהיה מופר אח"כ או לא.

לשתי נשים יחד, דכתיב "יניא אותה", ולת"ק יכול להפר.

דין נדרים ותרומה בהגיע זמן הנישואין

לר"א בוגרת, או נערה ששהתה י"ב חודש מהאירוסין, או אלמנה ששהתה ל' יום מהאירוסין, בעלה מיפר נדריה. ולחכמים אין הבעל מיפר עד שתכנס לרשותו.

נותנים לבתולה י"ב חודש לפרנס עצמה, הגיע י"ב חודש אוכל משלו ואוכלת בתרומה. אבל יבם אינו מאכיל בתרומה. ואינה אוכלת מפני הבעל אלא בשהתה י"ב חודש מלאים בפני הבעל. זו משנה ראשונה, וב"ד של אחריהם אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה.

הגמ' דנה אם משנה ראשונה כר"א, או דשאני נדרים שהם דאורייתא. וכן י"ל שר"א טעמו משום שאחר י"ב חודש נודרת על דעת בעלה, אבל בתרומה אינה אוכלת אפי' בתרומה דרבנן.

הפרת נדרים ביבמה

ע"ד לרבי אליעזר יבם יכול להפר את נדרי היבמה אפי' אם יש עוד יבם. בתחילה הגמ' מבארת דאירי בעשה בה היבם מאמר (וכן משמע בברייתא), וסבר כב"ש דמאמר קונה קנין גמור, ולמד ק"ו מאשה שמיפר לה ע"י מאמר, כ"ש יבמה שהיתה קנויה לו לפני המאמר (ואי מאמר אירוסין עושה אין היבם מיפר אלא בשותפות האב). והגמ' שואלת מה נעשה למ"ד שמאמר רק דוחה צרה, והגמ' מעמידה באופן שעמד בדין ונתחייב מזונות וברח, וסבר שכל הנודרת על דעת בעלה נודרת.

לרבי יהושע יכול היבם להפר רק אם אין עוד יבם, דס"ל יש זיקה. אבל בשני יבמין אף אם עשה מאמר אינו מיפר, שהרי אחיו יכול לאוסרה עליו בביאה או בגט

לרבי עקיבא לעולם אין היבם יכול להפר (דסבר אין זיקה), מפני שאין היבמה גמורה ליבם כשם שהאשה גמורה לבעלה, וכמו שאין חייבים עליה סקילה כמו בנערה המאורסה, כך אינו מיפר נדריה.

ע"ב. מברייתא דאימתי אמרו נתרקנה רשות לאב וכו' ליכא ראייה מדלא תני שמע וגירש, שהרי אינו כתוב דין זה לא שיכול להפר ולא שאין יכול להפר.

ומהא דתני שאם ארוסה נדרה ונתגרשה, ונתארסה בו ביום אפי' מאה פעמים אביה ובעלה האחרון מפירים נדריה, ליכא ראייה שגירושין כשתיקה, ד"ל דאיירי שהארוס הראשון לא שמע, ואם גם האב לא שמע אפי' לאחר מאה ימים יכולים להפר, אלא איירי כששמע האב, ולכן רק באותו יום יכול להפר.

ומהא דתני שאם נדרה וגירשה והחזירה בו ביום אינו יכול להפר, ליכא ראייה דגירושין כהקמה, דבנשואה עסקינן, שאין הבעל מיפר בקודמין.

ע"ב: דרך ת"ח שהאב מיפר לבתו קודם הנישואין כל נדרים שנדרה, וכן עושה הבעל לפני הנישואין, שהרי אחר הנישואין אינו יכול להפר מה שנדרה קודם.

הפרה בלא שמיעה

הגמ' מסתפקת אם שייך להפר בלא לשמוע את הנדר או לא.

ומה שמצינו שאפשר להפר לפני שמיעה (דרך ת"ח לומר לבתו) י"ל שצריך להפר אח"כ כשישמע, ואומר כך כדי שתזכר מה נדרה.

ומקומות נוספים שמצינו שיכול להפר לפני שמיעה (דרך ת"ח שהבעל אומר לאשתו וכו'). לר"א אדם אומר לאשתו כל נדרים שתדורי. לרב יונתן אומר אדם לאפטרופוס שיפר נדרי אשתו, ורבי יאשיה לא פליג אלא משום גזה"כ, איירי באומר לה "מופר לך לכי שמענא", ועושה כך שמא יהיה טרוד באותה שעה.

ע"ג. ומ"מ אף אם בעל יכול להפר בלא שמיעה, **חוש** המדבר ואינו שומע **אינו יכול להפר**, דכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו, וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו.

הפרה לשתי נשים יחד - אין משקין ב' סוטות כאחת. לת"ק הטעם שלב השניה יהיה גס בגלל הראשונה, ולר"י הטעם משום דכתיב "והשקה" דמשמע לבדה. ולר"י ה"ה בהפרה א"א להפר

הקמה והפרה קודם הנדר

ע"ה הבעל אינו יכול להקים נדרי אשתו קודם שנדרה.

לענין הפרה לר"א יכול להפר לפני הנדר, שהרי אם יכול להפר אחרי שבאו לכלל איסור כ"ש אחרי שבאו לכלל איסור. וטעם נוסף שכמו שמוסר מודעה על נדרי עצמו (לעיל כ"ג): אין הנדרים חלים כלל, כך במיפר נדרי אשתו.

ולחכמים אינו יכול להפר, מפני שהתורה הקישה הפרה להקמה. ולכן אינו יכול להפר למרות שיש ק"ו כדאמר ר"א. (ורבנן דרשי ק"ו כזה כמו שמצינו שאין אדם יכול למכור בתו נערה מק"ו ממה שמכורה כבר יוצאת).

והוכיחו חכמים כדבריהם ממה שמקוה אף שמטרה אינו מציל מטומאה אם יגע בשרץ, ומבואר שלא אומרים שיותר קל להתבטל מה שלא חל ממה שכבר חל, ועוד הוכיחו חכמים מכלי שאפשר להטבילו רק אחרי שנטמא, וא"א להטבילו קודם כדי שיטרה לכשיטמא.

הגמ' מסתפקת לר"א אם חל הנדר ובטל, או שלא חל כלל, ונ"מ שאדם אחר התפיס נדרו בנדר זה אם חל הנדר השני.

ע"ו. הגמ' מבארת בראיות חכמים הנ"ל, שהראיה הראשונה היא לפי הצד שר"א אמר שהנדר לא חל כלל, והראיה השנייה לפי הצד שהנדר חל ומופר, וחכמים לא קים להו בטעמא דר"א.

ר"א מוכיח כדבריו ממה שזרעים טמאים שזרען בקרקע נטהרו, ואם זרעם טהורים כ"ש שלא יטמאו, וה"ה בהפרת נדרים. הגמ' מוכיחה מזה שר"א אין הנדר חל כלל כמו בזרעים.

כמה זמן יכול הבעל להפר

ע"ו: לרבנן הפרת הבעל היא כל היום, ואם נדרה סמוך לחשיכה אינו מיפר אלא עד שתחשך, דכתיב ביום שמעו (ומיום אל יום קמ"ל שגם בלילה יכול להפר).

לרבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון מיפר מעת לעת, דכתיב מיום אל יום, (וביום שמעו קמ"ל שרק יום אחד ולא מאחד בשבת לאחד בשבת).

לרב הלכה כרבנן.

חייא בר רב היה מתיר נדרים בזמן שהיה זורק חיצים, ורבה בר רב הונא היה יושב או עומד, דקסברי פותחין בחרטה, וא"צ עיון כדי למצוא פתח.

ע"ז. נ"מ נוספת במחלוקת זו היא בהפרת נדרים בשבת, שלרבנן מותר להפר בשבת אפי' שלא לצורך השבת כיון שאינו יכול להפר אחרי שבת, ולר"י בר"י ולר"א בר"ש אינו מיפר אלא לצורך השבת.

דיני התרת נדרים

נשאלים לנדריים בשבת בנדריים שהם צורך השבת, אפי' בנדריים שהיה פנאי להתירם מבעוד יום.

נשאלים לנדריים בשבת בין ביחיד מומחה בין בג' הדיוטות, דכיון שיכול להתיר מעומד ואפי' בקרובים ואפילו בלילה, אינו נראה כדוין.

מפירים נדרים ונשאלים לנדריים בלילה.

ע"ז: לרב נחמן יחיד מומחה יכול להתיר עומד, (ויחיד, ובלילה, ובשבת, ובקרובים). דקסבר פותחין בחרטה. אבל ר"ג ירד מהחמור ונתעטף וישב כדי להתיר נדר, דקסבר שצריך למצוא פתח כדי לעקור את הנדר.

רבנן התיירו נדר לבנו של רב הונא בר אבין, ואמרו לו שיבקש רחמים על עצמו, שכל הנודר אע"פ שמקיימו נקרא חוטא.

בעל שאמר אי אפשר שתדורי, אין זה נדר, לא חלה ההפרה. ואם אמר יפה עשית, אין כמותך, אם לא נדרת מדירך אני, דבריו קיימים.

הפרת נדרים בשבת - כשמיפר נדרי אשתו בשבת לא יאמר לה מופר לך או בטל לך, אלא יאמר טלי ואכלי או טלי ושתי, והנדר בטל מאיליו. וצריך שיבטל בליבו. ולב"ש בשבת מבטל בליבו ובחול מוציא בשפתיו, ולב"ה אף בחול מבטלו בליבו.

התרת נדרים בחכם ובעל - החכם מתיר את הנדר, ובעל שאמר בלשון החכם לא אמר כלום. והבעל מיפר את הנדר, וחכם שאמר בלשון הבעל לא אמר כלום.

ע"ח. כמה דרשות בנדריים - "זה הדבר" גז"ש נדרים משחוטי חוץ, שכמו שאיסור שחוטי חוץ

ואלו נדרים:

אלו נדרים מיפר הבעל

ע"ט: הבעל מיפר נדרים שיש בהם **עינוי נפש**, וכן **נדרים שבינו לבניה**.

אמנם יש חילוק ביניהם שנדרי עינוי נפש מיפר בין לעצמו בין לאחרים אפי' גירשה ונישאת לאחר, ודברים שבינו לבניה לעצמו מיפר, אבל לאחרים אינו מיפר שלאחר שנישאת לאחרים חל עליה הנדר.

פ: **נדרים שיש בהם עינוי נפש** - אם נדרה אם ארחץ ואם לא ארחץ, לרבנן הוי עינוי נפש ולרבי יוסי אינו עינוי נפש.

הגמ' אומרת דלא איירי שאסרה על עצמה פירות העולם אם ארחץ, ולא איירי שאסרה הנאת רחיצה לעולם אם תרחץ, אלא איירי שאמרה תיאסר הנאת רחיצה עלי, ולרבי יוסי ניוול דחד יומא לא שמייה ניוול.

פ: ואם לא ארחץ דתני במתני' היינו שבועה שלא ארחץ.

וכן הביאור בהמשך דברי המשנה גבי קישוט, אם אתקשט היינו שאמרה שאמרה הנאת קישוט עלי לעולם אם אתקשט היום, ואם לא אתקשט היינו שבועה שלא אתקשט.

והא דתני אלו נדרים, תני אלו נדרים ושבועות. ואב"א שבועות נמי היינו נדרים.

וסברי רבנן שמניעת רחיצה הוי עינוי נפש, ואפ"ה הרוחץ ביוה"כ אינו ענוש כרת (אלא רק האוכל ושותה), דדנים לפי עניינא דקרא, דביוה"כ צריך מילתא דידעי עינוי'א השתא, ובנדרים מיפר דבר שמביא לידי עינוי.

ואף דלרבי יוסי מניעת רחיצה אינה עינוי, מניעת כביסה נחשבת עינוי, כיון שערובותא דרישא מביאה לידי עוורון, ושל בגדים מביאה לידי שגעון, ושל הגוף מביאה לידי שיחני וכיבי ומזה אפשר להתרפא, משא"כ משגעון א"א להתרפא.

ועל כן אמר רבי יוסי שאם יוצא מעיין בעיר ובני העיר צריכים אותו לכביסה, ובני עיר אחרת צריכים אותו לחייהם, בני אותה העיר קודמים. (אבל רבנן אינם קודמים אלא כשצריכים לאותו צורך, כגון חייהם וחיי אחרים, בהמתם ובהמת

זה לאהרן ובניו וכל ישראל, אף בנדרים מהני ע"י ג' הדיוטות. והא דכתיב ראשי המטות היינו שמומחה יכול להתיר ביחיד, (והא דכתיב ראשי המטות בשחוטי חוץ ללמד שיש שאלה בהקדש). וב"ש הסוברים שאין שאלה בהקדש לא לומדים את הג"ש זה הדבר, ולומדים מ"זה הדבר" שבעל מיפר וחכם אינו מיפר. (וזה הדבר בשחוטי חוץ ללמד שחייב על השחיטה ולא על המליקה), וג' הדיוטות לומדים מדכתיב אחר פרשת מועדות לפני פרשת נדרים "אלה מועדי ד' " ללמד שמועדי ד' צריכים מומחה, אבל בנדרים די בהדיוטות, (וכן לומדים מועדי ד' צריכים קידוש בי"ד, ואין שבת צריכה קידוש בי"ד). והא דכתיב "ראשי המטות בנדרים, היינו שמומחה מיפר ביחיד.

ע"ח: **דין השומע נדר אשתו ושותק** - אם שתק ע"מ למיקט שאשתו תחשוב שדעתו לקיים נדריה לרבי חנינא יכול להפר אפי' אחר י' ימים, ואם שתק ע"מ לקיים הרי הנדר קיים. הגמ' מביאה ברייתא שבה מבואר שבג' מיני שתיקות הוי הקמה, שותק ע"מ לקיים, שותק סתם, ושותק ע"מ למיקט, ומבואר דלא כרבי חנינא.

ע"ט: **חומר בהקמה מבהפרה** שהשתיקה מקיימת ואינה מבטלת. וגם שהקמה בלב הוי הקמה והפרה בלב אינה הפרה.

חומר בהפרה מבהקמה שנשאלים על ההקמה ואין נשאלים על ההפרה.

קיים אינו יכול להפר, היפר אינו יכול לקיים.

בעל שלא היפר מחמת חסרון ידיעת אפשרות ההפרה - אם שלא ידע שהוא יכול להפר, יכול להפר מיד כשיודע שהוא יכול להפר. ואם ידע שהוא יכול להפר אבל לא ידע שנדר זה הוא בר הפרה, לר"מ אינו יכול להפר, ולחכמים יכול להפר. (הגמ' אומרת שמדברי ר"מ מבואר שבשותק ע"מ למיקט אינו יכול להפר).

פ"ב. הגמ' מסתפקת אם תשמיש המיטה לרבנן הוא נדרי עיניו נפש, או מדברים שבינו לבניה, ומהא דתנן במתני' (ז:) שאם נדרה שתהא נטולה מן היהודים יפר חלקו ותהא מותרת לו ואסורה לאחרים, ליכא ראייה דהוי דברים שבינו לבניה, דכולה פירקין רבי יוסי קתני לה.

עיניו נפש מאדם אחד

אמר שמואל משמיה דלוי- אשה שאסרה הנאתה על פלוני אין הבעל מיפר משום עיניו נפש, אבל אמרה הנאת פלוני עלי מיפר משום עיניו נפש אע"פ שלא נדרה אלא מאדם אחד.

תנן במתני' שאם נדרה קונם פירות העולם עלי יכול להפר, אבל אם נדרה קונם פירות מזינה זו עלי אינו יכול להפר. אם נדרה פירות חנווני זה עלי אינו יכול להפר, ואם אינו מתפרנס אלא ממנו יכול להפר.

הגמ' מבארת דלשמואל אתיא כרבי יוסי, ומיפר משום דברים שבינו לבניה, אבל לרבנן מיפר משום דהוי עיניו נפש.

נדר שרק חלק ממנו יש בו עיניו נפש

פ"ב: נדרה משתי ככרות ורק באחת מהם הוי עיניו נפש שהשניה היא פת קיבר- לשמואל מתוך שהוא מיפר אחת גם השניה מותרת, ולריו"ח הככר השניה אסורה.

פ"ג: והא דתני שאשה שנדרה נזירות ושתתה יין ונטמאה למתים לוקה, אבל אם הפר לה בעלה ולא ידעה אינה לוקה. אף לריו"ח שהככר השניה אסורה, אין אומרים שלא הפר לה אכילת חרצן שאין במניעת אכילתו צער, דשאני נזירות שאין נזירות לחצאין.

וגם קרבן אינה מקריבה על חצי נזירות, מלבד חטאת העוף שבאה על חצי נזירות כמו שהיא באה על הספק. ועל כן אשה שנדרה נזירות והפרישה קרבן ואח"כ הפר לה הבעל, מביאה רק חטאת העוף ולא עולת העוף.

ואף לרבי יוחנן מביאה חטאת העוף, ולא אומרים שאין הבעל יכול להפר אלא מיינן שיש בו עיניו נפש, משא"כ טומאת מת ובזה ליכא למימר אין נזירות לחצאין דטומאה אינה תלויה בנזירות, אי נמי לקושטא דמילתא קאמר, דאף בהמנעות מטומאת מת יש עיניו נפש,

אחרים, כביסתם וכביסת אחרים, אבל חיי אחרים וכביסתם חיי אחרים קודמים לכביסתם.

פ"א: ומקור דברי רבי יוסי הוא מדכתיב "ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולכל חייתם" חיייתם היינו כביסה, שהרי חיה בכלל בהמה.

שלחו מארץ ישראל- הזהרו בערבוביאת אלא תכבסו ותרחצו, הזהרו בחבורה ללמוד תורה בחבורה, הזהרו בבני עניים ללמדם תורה שמהם תצא תורה.

מפני מה אין מצוים ת"ח לצאת ת"ח מבניהם, ו"מ כדי שלא יאמרו ירושה היא להם, וי"מ כדי שלא יתגדרו על הציבור, וי"מ מפני שהם מתגברים, וי"מ מפני שקורין לאינשי חמרי, וי"מ מפני שאין מברכים בתורה תחילה.

על מה אבדה הארץ- דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירושוהו, עד שפירש הקב"ה בעצמו, מפני שלא בירכו בתורה תחילה.

מניעת רחיצה וקישוט לרבי יוסי- לעיל נתבאר שאין באלו לרבי יוסי משום עיניו נפש, אמנם לררב אדא בר אהבה יכול להפר מדין דברים שבינו לבניה, ולרב הונא אינם דברים שבינו לבניה. ותניא כוותיה דרב אדא בר אהבה.

פ"א: אלו נדרים יכול הבעל להפר-

דברים שיש בהם עיניו נפש, כגון שאסרה על עצמה פירות העולם, מיפר אפי"ה הם בינה לבין אחרים.

דברים שאין בהם עיניו נפש אינו מיפר אלא בינו לבניה, כגון שאמרה שלא אכחול ושלא אפקוס (כרבי יוסי שאין בהם עיניו נפש, ומזה מבואר דהוי דבר שבינו לבניה, כנ"ל), ושלא תשמש מיטתה (באמרה הנאת תשמישך עלי, דאין מאכילים לאדם דבר האסור לו, אבל אמרה הנאת תשמישי עליך א"צ להפר).

אבל בינה לבין אחרים כגון שאינה עושה לאביה או לאחיו או לאביו או לאחיה, או שלא תתן תבן לבהמתו ומים לבקרו, אינו מיפר.

ואם נדרה שלא תציע מיטתו או שלא תמזוג לו כוס או שלא תרחץ פניו ידיו ורגליו, א"צ להפר שהיא מחויבת לו בהם, ולר"ג אף באלו צריך להפר.

לר"ג דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור, אין להתירם בפניהם.

חכם אינו מתיר נדרי עצמו.

פ"ה. ולשיטתו נחלקו בזה רבי ורבי יוסי בר"י אם הגונב טבלו של חבירו ואכלו חייב לשלם אף דמי תרומה שבו.

הגמ' מבארת די"ל שנחלקו אם קונסים את הגנב כדי שלא יגנוב, או את בעה"ב כדי שלא ישהה טבל בביתו.

לרבא אם אסר על כהנים מסוימים אסורים משום דטובת הנאה ממון, ואם אסר על כל הכהנים א"כ כבר אין לו הנאה מזה, ולכן יכולים לקחת על כרחו.

אשה שהדירה את אביה בהנאה, או את חמיה או את אחיה או את גיסה, אין הבעל יכול להפר.

אשה שמדירה את בעלה הנאה

אשה שהדירה את בעלה הנאה לת"ק א"צ להפר, ולר"ע יפר את נדרה ונ"מ להעדפה, ולריו"ח בן נורי יפר, ונ"מ שלא תהיה אסורה עליו אם יגרשנה.

אמר שמואל הלכה כריו"ח בן נורי.

פ"ה: הגמ' דנה דמבואר מדברי שמואל שאדם מקדיש דבר שלא בא לעולם ולכן חל הנדר מעכשיו על אחרי הגירושין, ומאידיך אמר שמואל שהלכה כריו"ח הסנדלר שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם (ונ"מ בהקדיש מעשי ידי אשתו שלא חל ההקדש על ההעדפה, ולר"מ חל ההקדש).

רב יוסף מבאר שנדר חל על דבשלב"ל, כמו שאדם יכול לאסור פירות חבירו עליו.

אביי דוחה שמה שאדם אוסר פירות חבירו עליו היינו משום שגופו ברשותו, וכן יכול לאסור פירות שלו שלב"ל על חבירו כי הפירות ברשותו, אבל לאסור פירות חבירו שלב"ל על חבירו אינו יכול.

ואין לומר שאמרה "יקדשו ידי עושיהן" שהרי היא משועבדת לבעל.

פ"ו. ואם אמרה שיקדשו לכשתגרוש, הגמ' דנה שאינו דומה למקדיש שדה שלו לאחר שימכרנה ויחזור ויקנה אותה דהוי הקדש, דשם עכשיו השדה שלו, והאשה אין מעשי ידיה שלה. ואינו דומה למקדיש אחרי שמכר שאינו מועיל, שהרי גופה ברשותה. ואינו דומה למקדיש שדה ממושכנת לאחר שיפדנה דמהני ששם הפדיה

דאמר ר"מ "והחי יתן אל ליבו" להספיד לבכות ולקבור, יעשו לו ג"כ דבר זה לאחר מותו.

דין אשה שנדרה הנאה מן הבריות

אמרה קונם שאני נהנית מהבריות אינו יכול להפר שהרי יכולה להנות מלקט שכחה ופאה.

ולענין אם מותרת להנות מהבעל לעולא גם מהבעל מותרת ומה שיכולה להנות מלקט שכחה ופאה הוא טעם נוסף למה אינו יכול להפר. ולרבא בעל בכלל בריות ואסור לה להנות ממנו. ולרב נחמן מותרת להנות מבעלה, והנ"מ בלקט שכחה ופאה הוא אם נתגרשה.

פ"ד. ואף לרב נחמן שהבעל אינו בכלל הבריות, אם נדרה נטולה אני מן היהודים כוונתה לכל הבריות כולל הבעל, דמוכחא מילתא שאסרה עצמה בדבר שהיה מותר לה.

ולענין אם יכולה להנות ממעשר עני- במתני' משמע שאינה יכולה, ובברייתא איתא שיכולה.

פ"ד: והנה נחלקו ר"א ורבנן בדין מעשר עני בדמאי, לר"א א"צ לא לקרוא שם ולא להפריש, ולרבנן קורא שם וא"צ להפריש.

רב יוסף תולה את הסתירה אם האשה יכולה להנות ממעשר עני במחלוקת זו. שלרבנן שספקו טובל - שאסור באכילה בלא קריאת שם, א"כ יש לבעלים טובת הנאה, וממילא אם האשה אוכלת מעשר עני נחשב שנהנתה ממנו. אבל לר"א שספיקו אינו טובל, אין לו טובת הנאה, ומותר לה לאכול.

אביי דוחה דברי רב יוסף, דלעולם ספיקו טובל, ומחלוקתם היא אם עמי הארץ חשודים על מעשר עני, לר"א אינם חשודים כי יכולים להפקיר נכסיהם ולאכול מעשר עני, ולרבנן חשודים כי מפחדים להפקיר נכסיהם שמה אחרים יזכו בהם.

לרבא מותר לאשה להנות רק ממעשר עני המתחלק בשדה, שאין בו טובת הנאה, ולא מן המתחלק בבית שיש בו טובת הנאה.

האוסר כהנים ולוויים בהנאה ממנו

לרב אושעיא אם טובת הנאה ממון אסורים אף באסר את כל הכהנים, ואם אינה ממון מותר אף באסר כהנים אלו.

והיינו כר"ש שבשבועה צריך לומר שבועה לכל אחד ואחד אבל לחכמים די שיאמר קונם שאני טועמת לא תאנה ולא ענבה.

מקצת ידיעה בבעל וברציחה

בעל שלא ידע שהוא יכול להפר את הנדר, יכול להפר כשיודע לו. ואם לא ידע שזה נדר מהנדרים שיכול להפר לר"מ אינו יכול להפר, ולחכמים יכול להפר.

פ"ח. אמנם גבי סומא שרצח שיש לו מקצת ידיעה שמרגיש שבא אצלו, לר"י פטור ולר"מ חייב.

הגמ' שואלת סתירה בר"מ אם מתחשבים במקצת ידיעה או לא. ורבא מבאר שמחלוקתם בסומא היא בצורת הדרשה בפסוקים, ולא בדין מקצת ידיעה.

נתינת מעות לאשה שבעלה מוזר הנאה

מי שחתנו מוזר הנאה ממנו, יכול לתת מעות לבתו ויאמר שנותן ע"מ שאין לבעלה רשות בהם, אלא מה שאת נושאת ונותנת בכיך.

ואם אמר מה שתציע עשי, לרב קנה הבעל את המעות, ולשמואל לא קנה.

פ"ח: ומבואר ממתני' שיד אשה כיד בעלה וכר"מ. והא דיכול לזכות עירוב ע"י אשתו (ועל ידי בנו ובתו הגדולים ועבדו ושפחתו העברים), איירי באופן שיש לאשה חצר באותו מבוי, דמגו זכיא לנפשה שהרי מבעלה יכולה האשה לזכות אף לר"מ זכיא לאחרני.

מה קובע בנדר אם היא נשואה

פ"ט. הנודרת נזירות ללאחר ל' יום ונישאת בתוך ל' יום, אין הבעל יכול להפר. ונשואה שנדרה לעוד ל' יום, יכול להפר אף אם תתגרש בתוך ל'.

ואם אמרה הריני נזירה לכשאנשא ונישאת, לרבי ישמעאל יכול הבעל להפר, ולר"ע אינו יכול להפר. ואשת איש שאמרה הריני נזירה לשכאתגרש לרבי ישמעאל אינו יכול להפר ולר"ע יכול להפר.

לרב חסדא פליגי ר"י ור"ע גם במקרה הראשון, ולאביי שאני התם שתלתה את הנדר בזמן, ולא בנישואין.

בידו, אבל אשה אין בידה להתגרש. ואינו דומה למקדיש שדה הממושכנת ל' שנים דחל ההקדש, דשם יש קיצותא עד מתי ממושכנת משא"כ אשה.

פ"ו: אלא טעמא דריו"ח בן נורי דס"ל שיכולה אשה לאסור מעשי ידיה על בעלה אף בעודה תחתיו, דקונמות כקדושת הגוף, והקדש (חמץ ושחרור) מפקיע מידי שעבוד, ולפי זה מה שאמר שמא יגרשנה הוא טעם נוסף.

טעות בהפרת הנדר ובקריעה על מת

מי שאשתו נדרה וסבר שבתו נדרה, או שנדרה נזירות וסבר שנדרה נדר או איפכא, או שחשב שנדרה מדבר אחד ונדרה מדבר אחר, והפר את הנדר, אינו הפרה וצריך לחזור ולהפר.

פ"ז. הגמ' מבארת דאיירי כשפרש בשעת ההפרה כמו שטעה, אבל אם היפר בסתם הוי הפרה. ולרב אשי אם נודע לו הטעות בתוך כדי דיבור הוי הפרה, ואם לאחר כדי דיבור לא הוי הפרה.

וכן גבי קריעה על המת, אם טעה וחשב שהמת הוא קרוב אחר, אם אמרו לו שמת אביו וקרע ונמצא שבנו מת לא יצא ידי קריעה, אבל אם לא אמרו לו שזה אביו אבל חשב שזה אביו וקרע יצא ידי קריעה. וכן לרב אשי אם נודע לו בתוך כדי דיבור יצא כדי קריעה, ואם לאחר כדי דיבור לא יצא ידי קריעה. וכן אם קרע קודם שמת ומת תוכ"ד הוי קריעה, אבל לאחר כדי דיבור לא הוי קריעה.

הלכתא תוכ"ד כדיבור דמי, חוץ ממגדף ועובד עבודת כוכבים ומקדש ומגרש.

הקמה והפרה על מקצת הנדר

פ"ז: אשה שנדרה על ב' דברים (תאנים וענבים) וקיים לה על אחד מהם, לרבי ישמעאל ור"ע כל הנדר מקוים, ולחכמים לא הוי הקמה.

ואם היפר לה על אחד מהם, לתנא דמתני' (רבי ישמעאל) אינו מופר עד שיפר גם את השני, ולר"ע כל הנדר מופר.

אם חילקה את הנדר ואמרה קונם תאנים שאני טועמת וענבים שאני טועמת הרי אלו שני נדרים,

נשאל על נדרו ואח"כ על נזרו, ומבואר שאין החכם יכול להפר קודם שחל הנדר.

כמה דינים בהתר אשה לבעלה

צ: אשה האומרת לבעלה טמאה אני לך, או שהשמים ביני לבינך שאינך מוליד, או שאסרה על עצמה תשמיש. בראשונה היתה יוצאת בלא כתובה. וחזרו לומר שאינה נאמנת לומר טמאה, ובמקרה השני יבקשוהו לפייסה, ובאסרה תשמיש יפר חלקו. כדי שלא תאמר כן מפני שנתנה עיניה באחר.

אשה שאמרה טמאה אני לך לרב ששת אוכלת תרומה שלא להוציא לעז על בניה, ואם נתאלמנה אוכלת. ולרבא אינה אוכלת.

צ"א: אשת כהן שנאנסה יש לה כתובה.

אשה שאמרה לבעלה גירשתני- לרב המנונא נאמנת דאינה מעיזה לשקר בפני בעלה. ולרבא מעיזה דזימנין דתקיף לה מן גברא.

צ"א: רב נחמן לא האמין אשה (מקדמא ומשיא ידה. לא הוה בדיחא דעתה) שאמרה לבעלה שאדם שימש עמה בלילה, שמא נתנה עיניה באחר.

רבא התיר אשה שהתייחד עמה אדם וברח כשהגיע הבעל, מחמת שאם עשה איסור היה מתחבא. וכן התיר אף כשהתחבא מחמת שהזהיר את הבעל שלא לאכול שחליים שהיה שם נחש, מחמת שאם היה עושה איסור היה רוצה שהבעל ימות.

נדרה תחתיו ונתגרשה ונישאת באותו היום אינו יכול להפר. ואפי' מסר האב או שלוחיו לשלוחי הבעל, נחשב שיצאה מרשות האב, ואין הבעל מיפר בקודמין. ואם הלך האב או שלוחיו עם שלוחי הבעל נשאר דינה כנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירים נדריה.

פ"ט: תשע נערות נדריהם קיימים- וכללם הוא בוגרת, יתומה, ויתומה בחיי האב (תנא דמתני' מפרט ט' מקרים, ור"י כללם בג'). לר"י אף קטנה שהשיאה אביה ונתארמלה או נתגרשה ועודה נערה אין אביה מיפר נדריה.

הפרה ושאלה בנדר שתלוי בתנאי

אשה שנדרה הנאה מאביו או אביה אם יהנה ממנה בעלה, או איפכא, או שנדרה הנאה מתשמיש כל היהודים אם תשמש עם בעלה, לרבנן יכול הבעל להפר, ולר"נ אינו יכול להפר.

צ: לרב אחא (ההוא גברא דאיתסר הנייתא דעלמא וכו') גם בשאלה לחכם לרב נתן רק כשיחול הנדר אפשר להפר. אבל לרב פפי בזה מודים רבנן שאינו מועיל קודם שחל הנדר. וי"א משמיה דרב פפי שבשאלה לחכם מודה רב נתן שאפשר לישאל קודם שחל הנדר.

הגמ' מנסה להביא ראיות לדין זה (קונם שאיני נהנה לפלוני ולמי שאשאל עליו. קונם שאיני נהנה לפלוני הריני נזיר לכשאשאל עליו. קונם שאיני נהנה לפלוני ולמי שנשאל עליו). ודוחה את הראיות. והגמ' מוכיחה מהא דתנן האומר קונם שאיני נהנה והריני נזיר לכשאשאל עליו,

הדרן עלך מסכת נדרים

